

TC.

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**CERRAHİ SERVİSLERDE
HASTA YAKINLARININ HEMŞİRELİK ROLÜ
ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

SULTAN GÜNAY

**CERRAHİ HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

İZMİR-2019

TEZ KODU: DEU.HSI.MSc -2012970093

TC.

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**CERRAHİ SERVİSLERDE
HASTA YAKINLARININ HEMŞİRELİK ROLÜ
ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

**CERRAHİ HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

SULTAN GÜNAY

Danışman Öğretim Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Fatma VURAL

TEZ KODU: DEU.HSI.MSc -2012970093

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Yüksek Lisans programı öğrencisi Sultan GÜNEY'in '**Cerrahi Servislerde Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algısının Değerlendirilmesi**' Yüksek Lisans tezini 24/06/2019 tarihinde başarılı olarak tamamlamıştır.

Dr. Öğr. Üyesi Fatma VURAL

BAŞKAN

Dokuz Eylül Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi

Doç. Dr. Özlem BİLİK

ÜYE

Dokuz Eylül Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Yelda CANDAN DÖNMEZ

ÜYE

Ege Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Aylin DURMAZ EDEER

YEDEK ÜYE

Dokuz Eylül Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi

Prof. Dr. Özgül KARAYURT

YEDEK ÜYE

İzmir Ekonomi Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi

TEŞEKKÜRLER

Üniversite eğitim hayatımın ilk gününden bu yana hem mesleki hem de sosyal anlamda en büyük rol modelim olan, bana sadece eğitim hayatımda danışmanlık yapmakla kalmayıp, sosyal hayatımın şekillenmesinde de büyük öneme sahip, hayatımın her alanında yardım ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Fatma VURAL' a,

Lisans ve Yüksek lisans eğitimim boyunca destek ve yardımlarını esirgemeyen başta sevgili hocam Doç. Dr. Özlem BİLİK'e ve diğer saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Özgül KARAYURT, Dr. Öğr. Üyesi Aylin DURMAZ EDEER, Dr. Öğr. Üyesi Yelda CANDAN DÖNMEZ'e,

Veri toplamamda beni destekleyen Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi cerrahi servislerde tedavi gören tüm hastalara ve gönüllü olan tüm hasta yakınlarına,

Hayattaki en büyük şansım olarak gördüğüm, her konuda ve her zaman desteklerini esirgemeyen canım annem Şefat GÜNAY ve kıymetli babam İsmail GÜNAY'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sultan GÜNAY

İZMİR-2019

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i-ii
TABLO DİZİNİ.....	iii
ŞEKİL DİZİNİ.....	iv
ÖZET.....	1
ABSTRACT.....	2
1. GİRİŞ VE AMAÇ.....	3-5
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi.....	3-4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Soruları.....	5
2. GENEL BİLGİLER.....	6-12
2.1. Cerrahinin Tanımı ve Tarihçesi.....	6
2.2. Cerrahi Hemşireliğinin Tanımı ve Tarihçesi.....	6-7
2.3. Cerrahi Hemşirelerinin Görev ve Sorumlulukları.....	8-9
2.5. Hasta Yakınlarının Bakım ve Tedavideki Yeri.....	9
2.6. Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algısı.....	9-12
3. GEREÇ VE YÖNTEM	13-16
3.1. Araştırmanın Tipi.....	13
3.2. Araştırmanın Yeri Ve Zamanı	13
3.3. Araştırmanın Evreni Ve Örneklemi	13
3.4. Çalışma Materyali	14
3.5. Araştırmanın Değişkenleri.....	14
3.6. Veri Toplama Araçları.....	14
3.6.1. Hasta Yakını Tanıtıcı Özellik Formu.....	14
3.6.2. Ailelerin Hemşirelerin Rolünü Algılama Ölçeği.....	14
3.7. Araştırmanın Dışlanma Kriterleri.....	14

3.8. Veri Toplama Süreci.....	15
3.9. Araştırma Planı.....	15
3.10. Verilerin Değerlendirilmesi.....	15-16
3.11. Araştırmanın Sınırlılıkları	16
3.10. Etik Kurul Onayı.....	16
4. BULGULAR.....	17-27
4.1. Hasta ve Hasta Yakınına İlişkin Tanıtıcı Özellikler	17-18
4.2. Ailelerin Hemşirelik Rolünü Algılama Ölçeği Puan Ortalamaları	18-21
4.3. Tanıtıcı Özelliklere Göre Hasta Yakını Hemşirelik Rolü Algısı.....	21-27
5. TARTIŞMA.....	28-37
5.1 Tanıtıcı Özellikler	28-30
5.2 Cerrahi Servislerdeki Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algıları Ve Etkileyen Faktörler.....	30-37
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	37-39
6.1. Sonuçlar.....	37-38
6.2. Öneriler.....	38-39
7. KAYNAKLAR.....	40-42
8. EKLER.....	43-56

TABLO DİZİNİ

Tablo 1: Hasta yakını tanıtıcı özellikleri

Tablo 2: Hasta yakınlarının yaş ortalaması ve hastanın serviste yattığı gün sayısı

Tablo 3: AHRA ölçeğinin puan dağılımı

Tablo 4.1.: Hasta yakını hemşirelik rolü algısı puan ortalaması ile bireysel özelliklerinin ve hastaya ait özelliklerin karşılaştırılması

Tablo 5: Yaş ve hastanın serviste yattığı gün sayısı ve AHRA puan ortalaması

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 1: Araştırma Planı

ÖZET

CERRAHİ SERVİSLERDE HASTA YAKINLARININ HEMŞİRELİK ROLÜ ALGISININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Sultan GÜNAY

Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

sultan_gunay@hotmail.com

Amaç: Bu çalışma cerrahi kliniklerinde yatan hastaların yakınlarının hemşirelik rolleri algısını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı, prospektif ve kesitsel olan bu çalışma Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Cerrahi Kliniklerde; Ortopedi ve Travmatoloji Servisi, Üroloji Servisi, Nöroşirurji Servisi, Genel Cerrahi Servisi, Göğüs-Kalp Damar Cerrahisi, Kulak Burun Boğaz Servislerinde yatarak tedavi gören 150 hasta yakını ile yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen hasta yakını tanııcı özellik formu ve Fox ve arkadaşlarının (2005) geliştirdiği ve Kaya ve arkadaşları tarafından (2006) geçerlilik ve güvenilirliği yapılan Ailelerin hemşirelik rolü algısı ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 18.0 paket programında sayı ve yüzde, t testi, Kruskal-Wallis, Man-Whitney U ve Anova varyans analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Cerrahi servislerdeki hasta yakınlarının yaş ortalamasının 43.82 ± 13.11 olduğu, %71.3'ünün kadın, %48.7'sinin işsiz, %31.3'ünün üniversite mezunu, %72'sinin evli olduğu, %50'sinin büyükşehirde yaşadığı, %75.3'ünün daha önce hasta yakını olarak bulunduğu ve %28'inin hastanın çocuğu olduğu görülmüştür. Cerrahi servislerdeki hastaların serviste ortalama 10.44 ± 18.85 gün yattığı, %52'sinin akut bir tanısının olduğu %76'sının ameliyat olduğu, %73.3'ünün ameliyatının planlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En yüksek algı puanına sahip hemşirelik rolü; “Hemşirelerin hasta yakınının hastasının yakınında olmasına ve onunla iletişim kurmasına yardım etme.” olurken en düşük algı puanı alan hemşirelik rolü; “Hemşireler hasta yakınının durumu ile de ilgilenmeli ve nerede uyuduğunu, nasıl beslendiğini, evdeki düzenin nasıl etkilendiğini sormalarıdır.” olarak bulunmuştur.

Sonuç: Hasta yakınlarının, mesleği, medeni durumu, eğitim durumu, yaşı ve daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu ile hastaların serviste yattığı gün sayısı hemşirelik algı puanlarını istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilememektedir. Genel anlamda da hasta yakınlarının hemşirelik algı puanları yüksek bulunmuştur.

Anahtar Sözcükler: Hemşirelik rolü, hasta yakınları, cerrahi hemşireliği

ABSTRACT

EVALUATION OF PATIENT FAMILY MEMBERS' PERCEPTIONS OF NURSES' ROLES IN SURGICAL CLINICS

Sultan GÜNAY

Dokuz Eylul University Health Sciences Institute

sultan_gunay@hotmail.com

Objective: The aim of the study was to evaluate the perception of nursing roles at the Surgical Clinics in the Dokuz Eylül University Hospital. This study was performed, on the relatives of the patients, in surgical clinics.

Method: The aim was to perform a cross sectional, descriptive and prospective study on patients family member. 150 members of family were to be analysed. Patients stayed that these consisted of Orthopaedics, Traumatology, Urology, Neurosurgery, General Surgery, Thoracic, Cardiovascular Surgery and Otorhinolaryngology services. All patients were redeemed inpatient. As a data collection tool, the patient-relatives information form developed by the researcher and Fox et al. (2005) developed and validated and reliability by Kaya et al. (2006) Family Perceptions of Nurses' Roles Scale was used. In the analysis of the data, percentage, t test, kruskal-wallis and Anova variance analysis were applied in SPSS 18.0 package program.

Result: The mean age of the relatives of the patients in the surgical services was 43.82 ± 13.11 , 71.3% were women, 48.7% were unemployed, 31.3% were university graduates, 72% were married, 50% were living in metropolitan areas, 75.3% were experienced as patient's relatives and 28% were the patient's offspring. The mean treatment day of the inpatient was 10.44 ± 18.85 , 52% of patients had an acute diagnosis, 76% had undergone an operation and 73.3% had a planned operation. Nursing role's perception with the highest perception score; "let me help take care of the patient." on the other hand lowest perception score; " Ask me about how I am doing (ask how am I coping with the situation i how I am sleeping, eating etc.)."

Conclusion: The patients' relatives; occupation, marital status, age , education statues, experience of be patient' relative and the number of days of hospitalization of the patients significantly effect statistically the nursing perception scores. In general, nursing perception scores of the relatives of the patients were found to be high.

Key Words: Nurse's roles, relative of patient, surgery nursing

1. GİRİŞ VE AMAC

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Hemşirelik mesleği, birey, aile ve toplum sorumluluğu ve rolü olan, insanı doğumundan ölümüne kadar geçen süre içinde, sağlık ve hastalıktaki tüm durumları ile anlamaya temellenmiştir. Hemşirenin görev alanı değişse de sağlıklı, hasta birey ve ailesine olan sorumlulukları değişmemektedir (Velioğlu 1999).

Hastalanmak ve yatarak tedavi görmek, hasta bireyi etkilediği kadar aile üzerinde de stres yaratan, yaşam şeklinde önemli değişikliklere neden olan hem fizyolojik hem de sosyolojik bir durumdur. Hasta ile birlikte ailesinde stres ve kaygı nedenlerinin başında, gizlilik, özel hayat ve güvenliğinin kaybolduğunu hissetme, yaşam alanının değişmesi, sevdikleri birini kaybetme düşüncesine bağlı korkular, yer değiştirme sorunları, tedaviye yönelik maddi kaygılar, aile içerisindeki rol değişiklikleri ve diğer aile üyelerinden ayrılma anlamına gelmektedir (Chhari, Mehta 2016).

Tedavi sürecinde hasta ve ailesi bir bütün olarak kabul edilmeli; bireyin tedavi ve bakım sürecinde aile de yakından incelenmelidir. Çünkü hastanede yatarak tedavi gören birey hem duygusal hem de fizyolojik açıdan travma yaşarken aile de duygusal olarak travma yaşayabilmektedir. Hastanın yaşadığı bu travmaları aşabilmesi için tedavi sürecinde psikolojik ve duygusal destek sağlamaları nedeniyle ailenin rolü çok önemlidir. Hastanın ailenin anlayış ve desteğine gereksinimi vardır. Bu nedenle sağlık çalışanları ve hemşireler hasta yakınları ile iletişime geçmeli, tedavi hakkında bilgilendirmeli ve hasta yakınlarını tedaviye dâhil etmelidir (Bellou, Gerogianni 2007; Chhari, Mehta 2016; Jordan, Rojinica, Sieglar, Angelos 2014). Yapılan bir çalışmada ailelerin hastalarının etkili tedavisi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir (Jordan, Rojinica, Sieglar, Angelos 2014). Hasta ve hasta yakınlarının hemşirelerden beklentileri; hemşirelik bakım ve tedavisi hakkında bilgi almak, hastaya bakım veren ekip hakkında bilgi almak, hastadan primer sorumlu hemşireyi tanımak, hastanın yanında olabilmek, hemşireler ve sağlık ekibi tarafından kabul edilmek, hastalarına yardımcı olmaktır (Bellou, Gerogianni 2007; Dyer 1991, Smitka 1998).

Cerrahi girişimler, hasta ve hasta yakınlarının önemli fizyolojik ve psikolojik stres yaratması nedeniyle depresyon, anksiyete, korku ve endişe yaşamaya neden olmaktadır. Hasta cerrahi girişimi kabul ettiği andan itibaren bilinmeyen korkusu yaşamaya başlar (Yıldız 2015). Yatarak tedavi gören hastalar ile yapılan bir çalışmada cerrahi operasyon geçirmenin stresi %94 oranında arttığı sonuçlar arasında yer almaktadır (Chhari, Mehta 2016). Hasta ve

yakınlarının gereksinimlerinin belirlenmesi hemşirelik bakımı için çok önemlidir. Çünkü hasta ve yakınları için ameliyat deneyimi yüksek stresli, anksiyeteli ve belirsiz bir durumdur (Yeta, Marjorie, Alicia, Ronald ve ark., 2014). Bu süreçte, hasta ve yakınlarının bilgilendirme düzeyini ve memnuniyetini arttırmak için yeni programlar ve uygulamalar yapılmalıdır (Jordan, Rojinica, Sieglar, Angelos 2014; Yeta, Marjorie, Alicia, Ronald ve ark., 2014). Bu bağlamda öncelikle ameliyatı planlanan veya ameliyat olan hastaların yakınlarının hemşirelerden beklentileri ve memnuniyetlerinin bilinmesi ve hemşirelik algılarının öğrenilmesi önemlidir. Bu sayede aile üyelerinin ameliyat öncesi ve sonrası dönemde hastalarının tedavi ve bakımına katılması, bakımın her aşamasında hemşire ile işbirliği yapması, hastasına cerrahi stresle baş etme konusunda destek sağlaması, böylece hastanın iyileşmesinin hızlanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ülkemizde cerrahi servislerde ameliyat olan ya da ameliyatı planlanan hastaların yakınlarının hemşirelik rolleri algılarının incelendiği çalışmalara ulaşamamıştır. Literatür incelendiğinde bu konuda yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Kaya ve arkadaşlarının (2006) çalışmasında Nöroşirurji Yoğun Bakım ünitesinde hastası olan aile üyelerinin (n:50) hemşirelerden beklenti ve memnuniyet durumunu değerlendirilmiştir. Bu çalışmaya göre hemşireler ailelerin beklentilerini karşılamaktadır ancak bilgi verme, kendini tanıtmak ve bakım dahil etme konusunda daha fazla özen gösterilmeli sonucuna ulaşılmıştır (Kaya, Bolat, Turan, Şendir, Acarlıoğlu 2006). Barış ve Karabacak'ın (2013) çalışmasında yatarak tedavi gören hastaların yakınlarının (n:285) hemşirelik rolünü algılama düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır (Karabacak, Barış 2013). Ören'in (2018) çalışmasında ise yoğun bakımda tedavi gören hastaların yakınlarının (n:138) hemşirelerden beklentilerinin ve memnuniyetlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ören 2018).

1.2.Araştırmanın Amacı

Cerrahi servislerde yatan hastaların yakınlarının hemşirelik rolleri algısını değerlendirmek amacıyla bu çalışma yapılmıştır.

1.3.Araştırma soruları:

1.Hasta yakınlarının sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, yaşadığı yer, meslek, hastanede daha önce hasta yakını olarak bulma durumu, medeni durum, hastaya yakınlık derecesi) ile hemşirelik rolü algı puanı arasında ilişki var mı?

2.Hastanın tedavi gördüğü klinik, tanısı, ameliyat tipi, ameliyat geçirip geçirmediği ve yatış süresi ile hasta yakınlarının hemşirelik rolü algı puanı arasında ilişki var mı?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Cerrahinin Tanımı ve Tarihçesi

Cerrahi; diğer tüm tedavi yöntemleriyle iyileştirilemeyen hastalıkların, yaralanmaların, vücuttaki yapı bozukluklarının, beden fizyolojisini mümkün olan en üst seviyede koruyarak, ameliyatla iyi duruma getirilmesi ya da hastalıklı organın kesilerek vücuttan ayrılması ile iyileştirilmesine cerrahi denir. Cerrahi insanlığın ilk günleriyle birlikte var olmuştur. İlkel zamanlarda avlanarak yaşamını sürdüren insanlar yara aldıklarında kanamayı durdurmak ve oluşan yarayı iyileştirmek için günümüzde alternatif yöntemler olarak adlandırdığımız, yapraklar ve değişik otlarla yarayı sararak tedavi etmeye çalışmıştır. Cıvalı Taş Devri'nde insanlar, saralı (epilepsi) hastaları tedavi etmek için kafatasında delikler açarak (trepanasyon) tedavi şekli oluşturmuşlardır (Aksoy 2012; Aslan 2009).

Modern cerrahinin temelleri 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra atılmıştır. Sağlık sistemi koşulları tekrar gözden geçirilmiş ve olumlu düzenlemeler yapılmış antisepsi-asepsi kavramları ortaya çıkmıştır. Ameliyatlar sırasında oluşan ağrının giderilmesine amacıyla anestezi yöntemleri geliştirilmiştir. Anestezinin gelişmesi, güvenli kan transfüzyonunun sağlanması, şokun anlaşılması, ameliyat öncesi ve ameliyat sonrası hasta bakımı, fizyopatolojinin araştırılıp derinleştirilmesi, 20. yüzyıl teknolojisinin gelişimi ve cerrahi eğitime daha çok önem verilmesi ile cerrahi bilimi bugünkü durumuna gelmiştir (Aksoy 2012; Aslan 2009).

2.2. Cerrahi Hemşireliğinin Tanımı ve Tarihçesi

Cerrahi Hemşireliği; “hastanın sağlık ve iyiliğinin yeniden kazanılması ve sürdürülmesi için fiziksel, psikolojik ve sosyal gereksinimlerinin belirlenerek bilimsel bilgi üzerine temellendirilmiş hemşirelik faaliyetlerinin koordine edildiği ve kişiselleştirilmiş bakımın uygulandığı bir hemşirelik dalı”dır (Aslan 2009).

Cerrahi Hemşireliği'nin varlığı cerrahinin oluşumundan ayrılamaz bu da Cerrahi Hemşireliği'nin kökeninin insanlığın ilk varlığına dayandığını gösterir. Fakat profesyonel anlamda Cerrahi Hemşireliği Kırım Savaşında Florence Nightingale ve arkadaşlarının çevresel faktörleri iyileştirip, asepsi tekniklerini uygulayarak mortalite oranını %42 den %2'ye düşürmeleriyle şekillenmiştir (Aslan 2009).

2.3. Cerrahi Hemşirelerinin Görev ve Sorumlulukları

Cerrahi hemşirliği, tüm hemşirelik alanlarında olduğu gibi eğitim, uygulama, yönetim, araştırma ve profesyonellil rollerini etkileyen, bu rolleri yönlendiren temel kavramlar, insan, çevre, sağlık ve hastalık gibi kavramlardır (Aksoy 2012).

Cerrahi Hemşiresi, cerrahi ortam gereği; enfeksiyon, yaralanma gibi riskli durumlarla karşılaşabilir, ekip ile uzun süreli fiziksel yakınlığı kurmak zorunda kalabilir, yaşamı tehdit eden durumlara maruz kalabilir ve hızlı karar vermeyi gerektiren durumlarda otonomisini kullanmak durumunda kalabilir. Cerrahi süreç boyunca sorumluluğu bakım verme ve gerekli tedaviyi yapma olan hemşirelerin, bu sorumlulukları tam anlamıyla yerine getirebilmeleri etik ilkeleri anlamalarını ve bu yönde bakım vermelerini gerektirir (Karagöz 2000).

Cerrahi hemşireliği bireyin fizyolojik, psikolojik, sosyo-kültürel gereksinimlerinin cerrahi girişim öncesi, sırası ve sonrası, sağlığın yeniden kazanılması ve yükseltilmesinde fizyolojik, biyolojik, davranış bilimleri üzerine temellendirilen hemşirelik faaliyetlerinin koordine edildiği, bireyselleştirilmiş hemşirelik bakımının uygulandığı bir dal olarak tanımlanır (Aksoy 2012).

Hemşirelik yönetmeliğine göre ise hemşirelik görev ve sorumlulukları aşağıdaki maddelerdeki gibi sıralanmıştır.

a) Her ortamda bireyin, ailenin ve toplumun hemşirelik girişimleri ile karşılanabilecek sağlıkla ilgili ihtiyaçlarını belirler ve hemşirelik tanılama süreci kapsamında belirlenen ihtiyaçlar çerçevesinde hemşirelik bakımını kanıta dayalı olarak planlar, uygular, değerlendirir ve denetler.

b) Verilen hemşirelik bakımının kalitesini ve sonuçlarını değerlendirir, hizmet sunumunda bu sonuçlardan yararlanarak gerekli iyileştirmeleri yapar ve sonuçları ilgili birime iletir.

c) Tıbbî tanı ve tedavi planının uygulanmasında; hekim tarafından, acil durumlar dışında yazılı olarak verilen tedavileri uygular, hastada beklenmeyen veya ani gelişen durumlar ile acil uygulanması gereken tanı ve tedavi planlarında müdavi hekimin şifahi tıbbi istemini kabul eder. Bu süreçte hasta ve çalışan güvenliği açısından gerekli tedbirleri alır.

ç) Hastaya lüzumu halinde uygulanmak üzere hekim tarafından reçete edilen tıbbî talepleri bilimsel esaslara göre belirlenen sağlık bakım, tanı ve tedavi protokolleri doğrultusunda yerine getirir.

d) Tıbbi tanı ve tedavi işlemlerinin hizmetten faydalananlara zarar vereceğini öngördüğü durumlarda, müdavi hekim ile durumu görüşür, hekim işlemin uygulanmasında ısrar ederse durumu kayıt altına alarak hekimin yazılı talebi üzerine söz konusu işlemi uygular.

e) Tıbbî tanı ve tedavi girişimlerinin hasta üzerindeki etkilerini izler, istenmeyen durumların oluşması halinde gerekli kayıtları tutarak hekime bildirir ve gerekli önlemleri alır.

f) Görevi teslim alacak hemşire gelmeden ve gerekli bilgiyi hasta başında sözlü ve yazılı olarak teslim etmeden ve doğal afet, toplu kazalar gibi olağanüstü durumlarda ise hemşireye olan ihtiyaç ortadan kalkmadan kurumdan ayrılamaz.

g) Hemşirelikle ilgili eğitim, danışmanlık, araştırma faaliyetlerini yürütür. Mesleği ile ilgili bilimsel etkinliklere katılır. Toplumun, öğrenci hemşirelerin, sağlık çalışanlarının ve adaylarının eğitimine destek verir ve katkıda bulunur.

h) Sağlık hizmetlerinin verildiği tüm alanlarda etkin bir şekilde görev alır, oluşturulan sağlık politikalarının yürütülmesinde, mevzuat çerçevesinde karar mekanizmalarına katılır.

ı) Hizmet sunumunda, hizmetten faydalananların bireysel farklılıklarını kabul ederek, insan onurunu, mahremiyetini ve kültürel değerlerini azami ölçüde göz önünde bulundurur.

i) Tüm uygulamalarını kayıt altına alır (<http://www.turkhemsirelerdernegi.org.tr>, 2010).

Cerrahi Hemşiresi tüm bu hemşirelik görev ve sorumluklarının yanında hastayı ve hasta yakınına cerrahi sürece hazırlar, ameliyat öncesi ve ameliyat sonrası bakım ve tedaviyi yönetir, hasta ve çalışan güvenliğini korur (Öztürk 2010).

2.4.Cerrahi Süreçte Hasta ve Hasta Yakınları

Hastalanmak, hastaneye yatmak hasta üzerinde olduğu kadar, hastanın aile üyeleri ya da yakınları üzerinde de olumsuz etkilere neden olabilmektedir. Aileden birinin hastanede yatması diğer aile bireylerinde strese ve kaygıya neden olmaktadır. Hasta ile birlikte ailesinde stres ve kaygı nedenlerinin başında, gizlilik, özel hayat ve güvenliğinin kaybolduğunu hissetme, yaşam alanının değişmesi, sevdikleri birini kaybetme korkusu, yer değiştirme sorunları, tedaviye yönelik mali kaygılar, rol değişiklikleri ve diğer aile üyelerinden ayrılma anlamına gelmektedir (Chhari, Mehta 2016). Bu nedenle hastanın ailedeki rolünün emaneti (desteklenmesi), finansal durumun stabilliği ve duygusal destek ailenin hastalıktan etkilenme derecesini belirler (Bellou, Gerogianni 2007).

Cerrahi ortam, teknolojik olarak karmaşık ve komplekstir. Gerek enfeksiyon bulaşma riski, gerekse yaralanma, tehlikeli maddelerle karşılaşma olasılığı nedeniyle hem bakım veren

tüm sağlık personelleri için hem de cerrahi girişim uygulanacak hasta için yüksek riskli bir ortamdır (Karagöz 2000). Cerrahi servisler, tedavi gören hasta ve hasta yakınları üzerinde önemli derecede fizyolojik ve psikolojik stres yaratması nedeniyle korku, endişe, anksiyete ve depresyona neden olmaktadır. Hasta, tedavi sürecinde cerrahi girişimi kabul ettiği anda n itibaren bilinmeyen korkusu yaşamaya başlar (Yıldız 2015). Hastaların ameliyata ilişkin ölüm kaygıları ve ameliyat sonrası iyileşmeme olasılığı düşünceleri hasta ve hasta yakınlarında kriz oluşma nedenlerdendir. Yatarak tedavi gören hastalar ile yapılan bir çalışmada cerrahi operasyon geçirmenin stresi %94 oranında arttığı sonuçlar arasında yer almaktadır (Chhari, Mehta 2016). Hasta yakınlarında kriz oluşumunu engellemek için gereksinimlerini belirlemek çok önemlidir. Bu gereksinimler üç başlık altında kategorize edilebilir; bilgi gereksinimi, duygusal gereksinimler ve bireysel gereksinimler (Bellou, Gerogianni 2007).

Ameliyat öncesi dönemde hasta ve hasta yakınlarının gereksinimlerini belirlemeye yönelik Amerika da yapılan bir çalışmaya göre; hastaların öncelikli beklentileri; ağrı ve mide bulantısıyla baş edebilmek, ameliyat sonrası süreçte durum hakkında bilgi edinmek ve kaliteli bakım almak olurken hasta yakınlarının öncelikleri sağlık çalışanlarından bilgi alabilmek ve sağlık çalışanlarının endişelerini gidermesi olarak belirlenmiştir (Yeta, Marjorie, Alicia, Ronald ve ark. 2014).

2.5. Hasta Yakınlarının Bakım ve Tedavideki Yeri

Hemşirelik mesleği, birey, aile ve toplum sorumluluğu ve rolü olan, insanı doğumundan ölümüne kadar geçen süre içinde, sağlıklı ve hastalık durumundaki konumu ile anlamaya temellenmiştir. Hemşirenin görev alanı değişse de sağlıklı, hasta birey ve ailesine olan sorumlulukları değişmemektedir (Velioğlu 1999).

Tedavi sürecinde hasta ve ailesi bir bütün olarak kabul edilmeli; bireyin bakım ve tedavi sürecinde aile de yakından incelenmelidir. Çünkü hastaneye yatan birey fizyolojik ve duygusal olarak olumsuz etkilenirken, aile de duygusal yönde bir travma yaşayabilmektedir. Hastanın yaşadığı travmayı aşabilmesi için tedavi sürecinde psikolojik ve duygusal destek sağlamaları nedeniyle ailenin rolü çok önemlidir, hastanın da ailenin anlayış ve desteğine gereksinimi vardır. Bu nedenle sağlık çalışanları ve hemşireler hasta yakınları ile iletişime geçmeli, tedavi hakkında bilgilendirmeli ve hasta yakınlarını tedaviye dâhil etmelidir (Bellou, Gerogianni 2007; Chhari, Mehta 2016; Jordan, Rojinica, Sieglar, Angelos 2014).

Ailenin varlığı hasta için önemli bir psikolojik destek ve yaşamı için de bir denge kaynağı oluşturur. Daha iyi bir iyileşme için destek ve denge kaynağı olmasının yanı sıra,

hastanın eviyle ve arkadaşlarıyla temasını sürdürmesine de yardımcı olur. Kronik hastalığı nedeniyle kliniklerde tedavi gören hastalar için yüksek bakım kalitesinin sağlanmasında ailelerinin, akrabaların ve arkadaşların rolü hayati öneme sahiptir. Bunun nedeni ise ailenin geniş alanda temel gereksinimleri karşılamasıdır (Gurklis, Menke 1999; Oka, Chaboyer 1999).

2.6. Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algısı

Hasta ve hasta yakınlarının hemşirelerden beklentileri; hemşirelik bakım ve tedavisi hakkında bilgi almak, hastaya bakım veren ekip hakkında bilgi almak, hastadan primer sorumlu hemşireyi tanımak, hastanın yanında olabilmek, hemşireler ve sağlık ekibi tarafından kabul edilmek, hastalarına yardımcı olmaktır (Bellou, Gerogianni 2007; Dyer 1991; Smitka 1998).

Ünver'in Yoğun bakımda hastası olan ailelerin gereksinimlerini saptamak için 201 hasta yakını ile yaptığı çalışmada hasta yakınlarının en önemli 10 gereksinimden yedisinin bilgilendirme ile ilgili olduğu bulunmuştur. Günde bir kez olsun hastanın durumuna ilişkin bilgi verilmesi, açıklamaların hasta yakının anlayabileceği şekilde sade bir dilde yapılması, hastanın durumundaki değişikliklerin kendilerine telefonla haber verilmesi ilk üç sıraya alan gereksinimler olarak belirlenmiştir. Diğer gereksinimin ise hasta yakınlarının duydukları güvenle ilgili olduğu: "Hastaya en üst düzeyde bakımın verildiğinden emin olmak ve sorulan soruların dürüstçe yanıtlanması" olarak görülmüştür. En az önemli olarak algılanan 10 gereksinimin ise destek ya da rahatlıkla ilgili olan gereksinimler olduğu saptanmıştır (Ünver, Öztürk 1998).

Hastaların hemşirelik bakımını algılama düzeyleri genel olarak hastanın sosyal durumuna, yaşına, eğitim düzeyine bağlı olarak değişse de, hemşirelerden aldıkları destek, hemşirelerin hastaya gösterdiği saygı, onlara karşı kibar davranması, sorularına açık ve net yanıt vermesi, hemşirenin ulaşılabilirliği hasta memnuniyeti için önemli kriterlerdir (Çoban, Kaşıkçı, 2008). Hasta memnuniyeti doğru orantıda hasta yakınlarının memnuniyetini de etkilemektedir ve hastalar için geçerli olan bu kriterleri hasta yakınları için de varsayabilir. Fakat hasta yakınlarının hemşirelik rolü algısı ilk kez Fox ve arkadaşları tarafından 2005 yılında Kanada'da yoğun bakımda tedavi gören 29 hasta yakını ile değerlendirilmiştir. Fox ve arkadaşları tarafından bu amaçla "Ailelerin Hemşirelik Rolü Algısı" ölçeği geliştirilmiştir. Bu

ölçekle hasta yakınlarının hemşirelik rolü algısı değerlendirilmiş ve hemşirelerin ailelerin beklentilerini karşıladığı saptanmıştır (Fox, El-Masri, Williamson 2005). Ölçeğin Türkiye’ de geçerlilik güvenirliği Kaya ve arkadaşları tarafından (2006) yapılmıştır. Bu çalışmada Nöroşirurji Yoğun Bakımda tedavi gören 50 hastanın yakını ile görüşülmüş ve ailelerin en fazla; bakım işlemlerinden önce ziyaretçileri odadan çıkarma, hastanın durumu hakkında bilgi verme, ilk ziyarette nasıl bir ortam ile karşılaşacağını açıklama, kullanılan cihazlar hakkında bilgi verme, istediği zaman soru sorabileceği güvenini verme alanlarında beklentileri olduğu saptanmıştır (Kaya, Bolat, Turan, Şendir, Acarlıoğlu 2006).

Barış ve Karabacak’ın çalışmasında (2013) yatarak tedavi gören 285 hasta yakını ile görüşülmüş ve hasta yakınlarının hemşirelik rolünü algılama düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Ören’in çalışmasında (2018) ise yoğun bakımda tedavi gören 138 hasta yakınının hemşirelerden beklentilerinin ve memnuniyetlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda bu çalışmada eğitim durumu, hastaya yakınlık derecesi, hastanın yoğun bakımda kalma süresi, hastanın bilinç durumu ve ziyaret süresinin sonucu etkileyen faktörler olduğu belirlenmiştir.

Sağlık bakanlığı Hasta Hakları Mevzuatında hasta yakınlarıyla ilgili de yasal düzenlemelerde bulunmuştur. Yasada yer alan maddeler; “Hasta, kişilik değerlerine uygun bir şekilde ve ortamda sağlık hizmetlerinden faydalanma hakkına sahiptir. Sağlık hizmetlerinde görev alan bütün personel; hastalara, yakınlarına ve ziyaretçilere güler yüzlü, nazik, şefkatli ve sağlık hizmetleri ile ilgili mevzuat ve bu yönetmelik hükümlerine uygun şekilde davranmak zorundadır. Sağlık hizmetlerinin her safhasında, hastalara, onların bedeni ve ruhi durumları dikkate alınarak, hangi işlemin neden ve nasıl yapıldığı, yapılacağı ve bekletilmeleri söz konusu ise, bekletilmenin sebepleri hususunda gerekli ve yeterli bilgi verilir. Sağlık kurum ve kuruluşlarında, insan haysiyetine yakışır gereken her türlü hijyenik şartların sağlanması, gürültünün ve rahatsız edici diğer bütün etkenlerin bertaraf edilmesi esastır. Gerektiğinde, bu hususlar hasta tarafından talep konusu yapılabilir. Hasta ziyaretçilerinin kabul edilmesi, kurum veya kuruluşça belirlenen usul ve esaslara uygun olarak ve hastaların huzur ve sükunlarını bozacak fiil ve tutumlara sebebiyet vermeyecek şekilde gerçekleştirilir ve bu konuda gereken tedbirler alınır. Muayene ve tedavi sırasında hastaya yardımcı olmak üzere; mevzuatın ve kurum imkanlarının elverdiği ve hastanın sağlık

durumunun gerektirdiği ölçüde, tedaviden sorumlu olan tabibin uygun görmesine bağlı olarak, refakatçi bulundurulması istenebilir. Bu hakkın nasıl ve ne zaman kullanılacağı ve bu konuda alınacak tedbirler, sağlık kurum ve kuruluşunun çalışma usul ve esaslarını gösteren mevzuata ayrıca düzenlenir.” Şeklinde yer almaktadır. (<http://www.mevzuat.gov.tr>, 2016)

Cerrahi ortam, enfeksiyon, yaralanma, tehlikeli maddelerle karşılaşma olasılığı nedeniyle cerrahi hemşiresi ve cerrahi girişim uygulanacak hasta için yüksek riskli bir ortamdır. Cerrahi ortam, ekip ile uzun süreli fiziksel yakınlığı gerektirmesi, yaşamı tehdit eden durumların bulunması ve hızlı karar vermeyi gerektirmesi nedeniyle stresli bir ortamdır (Karaöz 2000). Hastaların, ameliyat öncesi ve sonrası eğitim, bakım ve tedavileri birebir hemşireler tarafında gerçekleştirilmektedir. Bu açıdan cerrahi kliniklerdeki hemşirelerin iş yoğunluğunun fazla olması ve her hastaya özel zaman ayırması gerektiğinden hasta bakımında bazı güçlükler yaşanabilmektedir. Bu güçlükler özgü cerrahi kliniklerde hemşire-hasta sayısının dengelenmesi ve bakım için ideal sayıya ulaşılması, klinik hemşirelerin hasta eğitimi konusunda bilgili ve istekli olmaları, kliniğe ve hastaya özel ihtiyaçlarının ve hedeflerinin saptanması, iletişimin sürdürülmesi oldukça önemlidir (Volkan Acar 2008). Ancak ülkemizde hemşire hasta sayısı dengesinin olamaması hemşirelerin daha çok iş bitirme odaklı çalışmalarına neden olmaktadır. Hasta ve hasta yakınları ile iletişim aksamakta, hasta yakınlarının gereksinimleri göz ardı edilebilmektedir. Unutulmamalıdır ki, cerrahi kliniklerdeki hasta ve hemşireler kadar hasta yakınları da streslidir. Bu nedenle hasta yakınları da tedavi ve bakımın bir parçası olarak görülmelidir. Her hastaya özgü bakım planları oluşturulurken her hasta yakınına ait özelliklerde göz önünde bulundurulmalıdır. Çünkü yapılan çalışmalar hasta yakınlarının sosya demografik özelliklerinin hemşirelik rolü algılarını ve hemşirelerden beklentilerini etkilediğini göstermektedir (Fox, El-Masri, Williamson 2005; Ören 2018). Ören’in çalışmasında (2018), eğitim düzeyi arttıkça hasta yakınlarının hemşirelerden beklentilerinin arttığı görülmüştür. Aynı zamanda kardeş ve yakın akrabaların ölçeğin pek çok parametresinde beklentileri yüksek iken eşlerin yalnızca hemşirelerden beklentileri “istediği zaman soru sorabileceği güvenini vermelidirler” olmuştur. Bu nedenle hasta yakınları tüm özellikleri ile hemşireler tarafından değerlendirilerek bakım planına dahil edilmedir.

Bu çalışma, cerrahi servislerdeki hasta yakınlarının hemşirelik rolü algılarını değerlendirerek, hasta yakınlarına yönelik geliştirilmesi gereken hemşirelik rollerinin

belirlenmesini ve bütüncül bakım seviyesine ulaşmayı, destekleyici veriler sunmayı hedeflemektedir.

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı, prospektif ve kesitsel olarak yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Litaratür taraması ile 1 Eylül 2018 da başlayan araştırma, 24 Haziran 2019' da tamamlanmıştır. Araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Cerrahi Servislerinde yürütülmüştür. Etik kurul ve kurum izni alındıktan sonra Ortopedi ve Travmatoloji Servisi, Üroloji Servisi, Nöroşirurji Servisi, Genel Cerrahi Servisi, Kulak Burun Boğaz Servisi Göğüs-Kalp Damar Cerrahisi Servislerinde tedavi gören 150 hasta yakını çalışmaya alınmıştır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi İzmir ilinde bin yataklı bir hastanedir. Ortopedi ve Travmatoloji Servisi, Üroloji Servisi, Nöroşirurji Servisi, Genel Cerrahi Servisi, Kulak Burun Boğaz Servisi Göğüs-Kalp Damar Cerrahisi servislerinde ameliyatı planlanan ve ameliyat olan hastaların tedavileri sürdürülmektedir. Hastanede 757 hemşire görev yapmakta olup bunların yaklaşık 250 tanesi cerrahi servislerde çalışmaktadır. Hemşirelerin bu kliniklerdeki çalışma saatleri 08.00-20.00 ve 20.00-08.00 ya da 08.00-18.00 ve 18.00-08.00 olarak sürdürülmektedir.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini 15 Mart-30 Nisan 2019 tarihleri arasında Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Cerrahi Servislerde yatarak tedavi gören hastaların yakınları oluşmuştur. Araştırmanın örneklemini ise aynı tarihlerde Ortopedi ve Travmatoloji Servisi, Üroloji Servisi, Nöroşirurji Servisi, Genel Cerrahi Servisi, Göğüs-Kalp Damar Cerrahisi, Kulak Burun Boğaz Servislerinde yatarak tedavi gören 150 hasta yakını oluşturdu. Blok örneklem yöntemiyle her klinikten 25 hasta yakını örnekleme dahil edildi. Örneklem büyüklüğü, Ören'in (2016) yoğun bakımda hastası olan aile bireylerinin hemşirelerden beklentisi ve etkileyen faktörleri değerlendirdiği çalışmanın yakınlık durumu ile hemşirelik beklentilerinin ilişkili olduğu öngörülerek, GPower programında yapılan analizle ($\alpha=0.05$ etki büyüklüğü=0.36 güç=%95 Anova) 150 hasta yakını olarak hesaplandı.

Örnekleme 18 yaşını dolduran, okuma-yazma bilen ve hastanın hastaneye yatırılmasını takiben yanında en az 48 saat kalan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden hasta yakınları dahil edilmiştir. Literatürde hasta yakınlarının gereksinimlerinin 48-96 saat sonra daha önemli hale geldiği bildirilmektedir (Kaya, Bolat, Turan, Şendir, Acarlıoğlu 2006, Uzun, Özer, Akyl 2002).

3.4. Çalışma Materyali

Bu çalışma tanımlayıcı, prospektif ve kesitsel bir çalışma olduğu için çalışma materyali bulunmamaktadır.

3.5. Araştırmanın Değişkenleri

Araştırmanın bağımlı değişkeni hasta yakınlarının hemşirelik rolünü algı puanıdır. Bağımsız değişkenler ise hasta yakınlarının; yaş, cinsiyet, eğitim, meslek, medeni durum, yaşanılan yer, hastaya yakınlık derecesi, daha önce önce yakını olarak hastanede bulunma durumu, hastanın tanısı, tedavi gördüğü birim, ameliyat olma durumu, ameliyat tipi ve hastanede yatış süresidir.

3.6. Veri Toplama Araçları

Veriler literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanan Hasta Yakını Tanıtıcı Özellikler Formu (Ek_1) ve “Ailelerin Hemşirenin Rolünü Algılaması (AHRA)” ölçeği (Ek_2) ile toplanmıştır.

3.6.1. Hasta Yakını Tanıtıcı Özellik Formu: Araştırmacılar tarafından hasta (hastanede yatış süresi, tedavi gördüğü birim, tanısı, ameliyat olma durumu, ameliyat tipi) ve ailesi hakkında (yaş, cinsiyet, meslek, medeni durum, eğitim düzeyi, yaşanılan bölge, yakınlık derecesi, daha önce hasta yakını olarak hastanede bulunma durumu) veri toplamak için oluşturulmuş bir formdur.

3.6.2. Ailelerin Hemşirelerin Rolünü Algılama Ölçeği: Fox, El-Masri ve Williamson (2005) tarafından geliştirilmiştir. Hasta yakınlarının hemşire uygulamalarının algılanmasını saptamaya yönelik 12 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. İşaretlenmesi istenilen maddeler 1=Hiçbir zaman, 2=Nadiren, 3=Bazen, 4=Çoğu zaman, 5=Her zaman olarak düzenlenmiştir. Her madde için verilen puan esas alınmaktadır. Böylece ölçekten en az 12, en fazla 60 puan alınabilmektedir. Yüksek puan beklentilerin ve algılamaların yüksek olduğunu gösterir (Fox, El-Masri, Williamson 2005). Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Kaya ve ark. tarafından (2006) yapılmış olup; Cronbach alfa değeri 0.78 ile 0.80 arasında bulunmuştur. Bu çalışmada da ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.821 olarak bulunmuştur. Ölçeğin kesme noktası bulunmamaktadır. AHRA Ölçeği'nin kullanılması konusunda yazardan elektronik posta yoluyla izin alınmıştır. (Ek_6).

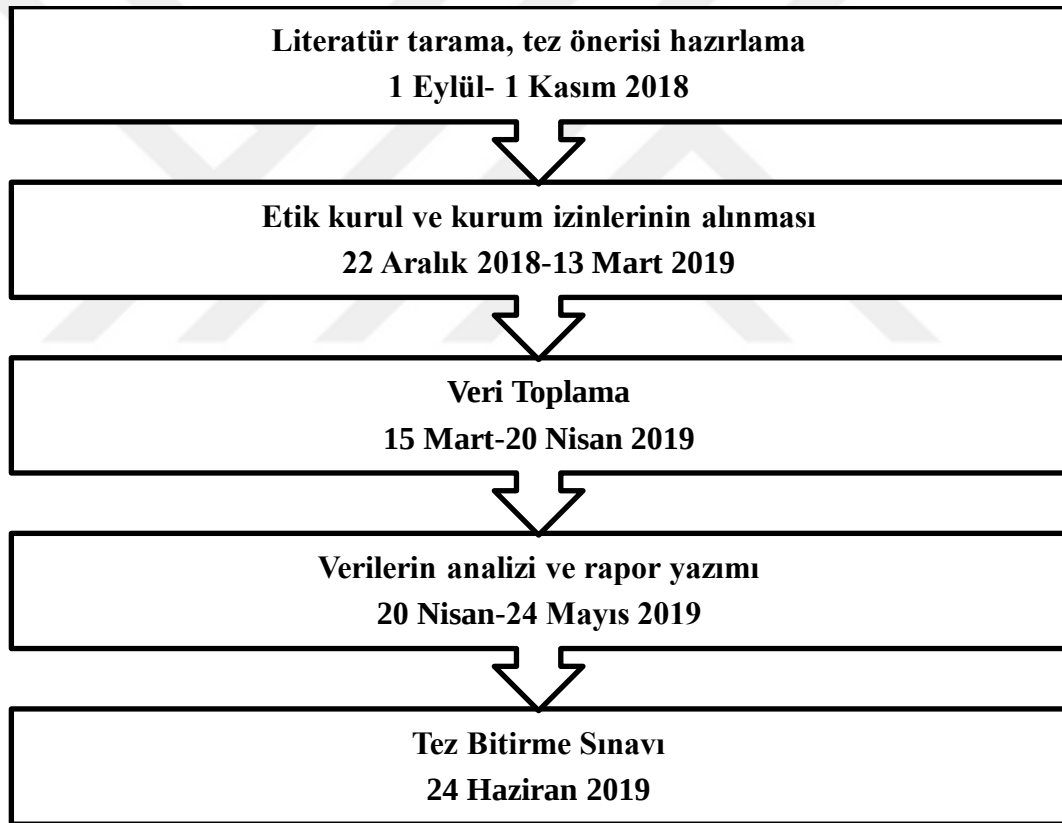
3.7. Araştırmanın Dışlama Kriterleri

Çalışmanın örneklem dışlama kriterleri bulunmamaktadır.

3.8. Veri Toplama Süreci

Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Cerrahi Servislerde çalışma yapılmak üzere gerekli olan Etik kurul ve kurum izni alındıktan sonra Ortopedi ve Travmatoloji Servisi, Üroloji Servisi, Nöroşirürji Servisi, Genel Cerrahi Servisi, Kulak Burun Boğaz, Göğüs-Kalp Damar Cerrahisi Servislerinde 48 saatten daha uzun süredir tedavi gören, okuma yazma bilen 18 yaşından büyük hasta yakınlarına araştırmanın amacı açıklanarak, gönüllülük esasına göre katılımları için bilgilendirilmiş onam formu doldurtulmuştur. Daha sonra veriler araştırmacı tarafından toplama formları kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Her hasta yakını ile görüşme süresi ortalama 20-30 dakika sürmüştür.

3.9. Araştırma Planı

Şekil 1: Araştırma Planı

3.10. Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi

Araştırmada, elde edilen verilerin analizinde SPSS 18.0 (Statistical Package for Social Sciences) kullanılmıştır. Hasta ve hasta yakınlarına ait tanıtıcı özelliklere ait verilerin analizinde frekans (n), yüzde (%), aritmetik ortalama (X), standart sapma (SS) kullanıldı. İki

seçenekli soruların; cinsiyet, medeni durum, ameliyat tipi, hastanın tanısı, daha önce hastanede hasta yakını olarak bulunma durumu, hastanın ameliyat olma durumu ile AHRA puan ortalaması arasındaki ilişki iki ortalama arasındaki ilişki normal dağılım gösteren sorularda iki farkın önemlilik testi (t testi), anormal dağılım gösterenlerde ise Mann-Whitney U testi ile incelendi. Çok seçenekli soruların; meslek, yaşılan yer, eğitim, hastaya yakınlık derecesi ile AHRA puan ortalaması arasındaki ilişki normal dağılım göstermediği için Kruskal-Wallis (KW) testi ile değerlendirilirse, normal dağılım gösteren hastanın tedavi gördüğü birim anova varyans analizi ile değerlendirilmiştir. Açık uçlu soruların; yaşı ve hastanede yatış süresi, analizi yapılırken tanımlayıcı istatistik yöntemlerden frekans (n), yüzde (%), aritmetik ortalama (x), standart sapma (SS) ve korelasyon yöntemi kullanılmıştır.

3.11. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın öngörülebilir bir sınırlılığı bulunmamaktır.

3.12. Etik Kurul

Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 2019/06-07 karar numarası ile 13.03.2019 tarihinde onay alınmıştır (Ek_12). Ayrıca çalışmanın yapıldığı Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi Başhekimliğinden ve Ortopedi ve Travmatoloji Servisi, roloji Servisi, Nöroşirurji Servisi, Genel Cerrahi Servisi, Kulak Burun Boğaz Servisi Göğüs-Kalp Damar Cerrahisi Anabilim Dalı Başkanlıklarından 12.2.2019 tarihinde izin alınmıştır (Ek_5, Ek_6, Ek_7, Ek_8, Ek_9, Ek_10, Ek_11, Ek_12).

Hasta yakınlarından sözlü ve yazılı onam alınmıştır. (Ek_3).

4.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde hasta yakınları tanıtıcı özellikleri ve AHRA (ailelerin hemşirelik rolü algısı) ölçeği verileri sunulurken, hasta yakınlarının tanıtıcı özellikleri ile hemşirelik algı puanı arasındaki ilişki sunulmuştur.

4.1. Hasta ve Hasta Yakınına İlişkin Tanıtıcı Özellikler

Tablo 1: Hasta yakını tanıtıcı özellikleri (n:150)

Tanıtıcı Özellikler	n	%	Tanıtıcı Özellikler	n	%
Cinsiyet			Hastanın Tedavi Gördüğü Birim		
Kadın	107	71.3	Ortopedi ve Travmatoloji	25	16.7
Erkek	43	28.7	Nöroşirurji	25	16.7
Meslek			Üroloji	25	16.7
Tam zamanlı	67	44.7	Göğüs-Kalp Damar Cerrahisi	25	16.7
Yarı zamanlı	10	6.7	Genel Cerrahi	25	16.7
Çalışmayan	73	48.6	Kulak Burun Boğaz	25	16.7
Eğitim Durumu			Hastanın Tanısı		
İlkokul	51	34.0	Kronik	72	48.0
Ortaokul	17	11.3	Akut	78	52.0
Lise	35	23.3	Ameliyat Geçirdi Mi?		
Üniversite	47	31.4	Evet	114	76.0
Medeni Durum			Hayır	36	24.0
Evli	108	72.0	Ameliyat Tipi		
Bekar	42	28.0	Acil	40	26.7
Yaşanılan Yer			Planlı	110	73.3
Köy	12	8.0	Hastaya Yakınlık Derecesi		
İlçe	46	30.7	Ebeveyn	37	24.7
Şehir	17	11.3	Kardeş	12	8.0
Büyükşehir	75	50.0	Çocuk	42	28.0
Daha Önce Hasta Yakını Olarak Bulunma			Eş	38	25.3
Evet	113	75.3	Arkadaş	21	14.0
Hayır	37	24.7			

Tablo 2. Hasta yakınlarının yaş ortalaması ve hastanın serviste yattığı gün sayısı

	X ± SS	Min.	Max.
Hasta Yakının Yaşı	43.82±13.11	18.00	74.00
Hastanın Serviste Yattığı Gün Sayısı	10.44±18.85	2.00	180.00

Yapılan bu araştırmada hasta yakınlarının tanıcı özellikleri ve hastalara ait bazı bilgiler tablo 1 ve tablo 2 de görülmektedir. Hasta yakınlarının yaş ortalamasının 43.82±13.11 (n:150) ve hastaların serviste ortama 10.44±18.85 gün yattığı tespit edildi (Tablo 2). hasta yakınlarının %71.3 (n:107) nün kadın, %72.0 (n:108) sinin evli, %44.7 (n:67) sinin tam zamanlı bir işte çalıştığı, %34.0 (n:51) ilkokul olduğu, %50 (n:75) sinin büyükşehirde yaşadığı, %75.3 (n:113) ünün daha önce hasta yakını olarak refakat ettiği, %28 (n:42) inin de hastanın çocuğu olduğu görülmüştür (Tablo 1). Hastalarla ilgili ise; %48 (n:72) sinin kronik bir hastalığının olduğu, %76.0 (n:114) ameliyat geçirdiğinin, %73.3 (n:110) ünün ameliyatının planlı olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

4.2. Ailelerin Hemşirelik Rolünü Algılama Ölçeği Puan Ortalamaları

Tablo 3. AHRA ölçeğinin puan dağılımı

	Ort.±SS	Median	Puan aralığı
1- Hastanın yatağını değiştirmek, pansuman veya tüplerini değiştirmek gibi tedavi ve bakım işlemlerinden önce ziyaretçileri odadan çıkarmalıdır.	2.91±1.63	3	1-5
2-Hastalığın gidişi hakkında hasta yakınına bilgi vermelidirler (daha iyiye doğru değişim, hastanın durumu vb).	3.55±1.50	4	1-5
3-Hasta yakınına kullanılan cihazlar hakkında bilgi vermeli ve hastanın nasıl görüldüğünü açıklamalıdır.	3.04±1.68	3	1-5
4-Hastasını ilk kez ziyaret edecek olan hasta yakınına nasıl bir manzara/ortam ile karşılaşacağını önceden açıklamalıdır.	2.61±1.59	2	1-5
5- Hasta yakınının durumu ile de ilgilenmeli ve nerede uyduğunu, nasıl beslendiğini, evdeki düzenin nasıl etkilendiğini sormalıdır.	2.55±1.62	2	1-5
6-Bu hastalığın aileyi nasıl etkilediğini sormalı ve hastanın durumunu bilmeyen yakınlarına (çocuk, anne, baba, kardeş) nasıl açıklanması gerektiği konusunda öneriler getirmelidirler.	2.70±1.71	3	1-5
7- Hasta yakını hastasını ziyaret ettiği sırada hemşireler hasta yakınına kendi isimlerini söylemelidirler.	2.83±1.64	3	1-5
8- Hasta yakınına istediği zaman soru sorabileceği güvenini vermelidirler.	4.30±1.13	5	1-5
9- Hasta yakınının hastası ile istediği kadar zaman geçirmesine izin vermelidirler.	4.37±0.97	5	1-5
10- Hasta yakınının hastasının bakımına yardımcı olmasına izin vermelidirler.	4.57±0.80	5	1-5
11- Hasta yakınının istediği zaman telefonla hastaneyi arayabileceği güvenini vermelidirler.	2.51±1.77	1	1-5
12- Hasta yakınının hastasının yakınında olmasına ve onunla iletişim kurmasına yardım etmelidirler.	4.65±0.75	5	1-5
TOPLAM	40.71±10.04	39.50	21-60

Çalışmaya katılan hasta yakınlarının toplam hemşirelik rolü algı puanı 40.71 ± 10.04 olarak bulunmuştur.

Hasta yakınlarının AHRA ölçeği maddelerine göre hemşirelik rolü algı puanları değerlendirildiğinde (Tablo 3), hemşirelerin “Hasta yakınının hastasının yakınında olmasına ve onunla iletişim kurmasını yardım etme.” algıları en yüksek (4.65 ± 0.75) bulunmuştur. Hemşirelerin, “Hasta yakınının hastası ile istediği kadar zaman geçirmesine izin vermeleri” (4.37 ± 0.97), “Hasta yakınının hastasının bakımına yardımcı olmasına izin vermeleri.” (4.57 ± 0.80) ve “Hasta yakınına istediği zaman soru sorabileceği güvenini vermeleri.” (4.30 ± 1.13) diğer yüksek algılardır. En düşük algılanan hemşirelik rolü ise; “Hasta yakınının istediği zaman telefonla hastaneyi arayabileceği güvenini hissetmesidir.” (2.51 ± 1.77). Diğer düşük algı yaratan hemşirelik rolleri ise; “Hemşireler tarafından hastasını ilk kez ziyaret edecek olan hasta yakınına nasıl bir manzara/ortam ile karşılaşacağını önceden açıklamalıdır.” (2.61 ± 1.59), “Hemşireler hasta yakınının durumu ile de ilgilenmeli ve nerede uyduğunu, nasıl beslendiğini, evdeki düzenin nasıl etkilendiğini sormalardır.” (2.55 ± 1.62) rolleridir.

4.3. Tamtıcı Özelliklere Göre Hasta Yakını Hemşirelik Rolü Algısı

Tablo 4 .1. Hasta Yakını Hemşirelik Rolü Algısı Puan Ortalaması İle Bireysel Özelliklerinin ve Hastaya Ait Özelliklerin Karşılaştırılması

		Hasta yatağı	Hasta gidişatı	Hasta yakını-cihaz	Hasta yakını-ziyaret	Hasta yakını-beslenme	Hastalık aileyi etki durumu	Hasta yakını isimleri	Soru sorabilme	Zaman geçirme	Bakımına yardımcı olma	Telefonla Hastaneyi arama	Hasta iletişim	Toplam ölçek puanı
		Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS
Cinsiyet	Kadın	2.75±1.16	3.49±1.53	2.85±1.72	2.52±1.64	2.43±1.64	2.71±1.70	4.28±1.16	4.46±0.98	4.67±0.72	2.24±1.73	2.24±1.73	39.32±10.29	39.32±10.29
	Erkek	3.20±1.50	3.69±1.40	3.48±1.51	2.83±1.57	2.83±1.57	3.11±1.45	4.32±1.06	4.13±0.94	4.32±0.94	3.18±1.73	4.48±0.80	42.67±9.22	42.67±9.22
İstatistik Analiz		p>0.05	p>0.05	U=1818 p=0.37	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	U=1768 p=0.01	U=1785 p=0.00	U=1636 p=0.00	p>0.05	p>0.05	p>0.05
Meslek	Tam Zaman	3.19±1.56	3.76±1.47	3.44±1.53	2.88±1.54	2.70±1.58	2.95±1.62	4.26±1.14	4.14±1.01	4.37±0.88	3.04±1.77	4.44±0.90	42.31±10.34	42.31±10.34
	Yarı Zaman	4.20±0.91	4.10±0.99	4.30±1.33	4.10±1.28	4.10±1.10	4.50±0.70	4.30±0.94	3.90±0.99	4.50±0.70	3.60±1.64	4.60±0.51	51.0±6.64	51.0±6.64
	Çalışmayan	2.91±1.63	3.28±1.54	2.49±1.68	2.16±1.51	2.20±1.59	2.49±1.60	4.32±1.15	4.64±0.87	4.76±0.69	1.87±1.58	4.84±0.54	37.83±8.92	37.83±8.92
İstatistik Analiz		KW=13.00 p=0.00	p>0.05	KW=17.00 p=0.00	KW=16.40 p=0.00	KW=13.40 p=0.00	KW=13.40 p=0.00	p>0.05	KW=18.30 p=0.00	KW=14.40 p=0.00	KW=20.60 p=0.00	KW=13.60 p=0.00	KW=17.79 p=0.00	KW=17.79 p=0.00
Medeni Durum	Evli	2.70±1.63	3.44±1.53	2.86±1.71	2.45±1.56	2.34±1.57	2.62±1.64	4.25±1.19	4.46±0.99	4.54±0.87	2.25±1.69	4.66±0.76	39.19±9.88	39.19±9.88
	Bekar	3.45±1.53	3.83±1.39	3.50±1.53	3.02±1.61	3.09±1.64	3.35±1.52	4.40±0.96	4.14±0.89	4.64±0.57	3.16±1.83	4.61±0.73	44.61±9.49	44.61±9.49
İstatistik Analiz		U=1690 p=0.01	p>0.05	U=1814 p=0.04	U=1818 p=0.05	U=1700 p=0.01	U=1724 p=0.01	p>0.05	U=1692 p=0.00	p>0.05	U=1672 p=0.00	p>0.05	p>0.05	t=-3.05 p=0.00
Eğitim Durumu	İlkokul	2.29±1.60	3.00±1.60	2.25±1.59	2.13±1.53	2.21±1.65	2.35±1.68	4.37±1.03	4.84±0.57	4.80±0.69	1.62±1.42	4.92±0.33	37.23±9.51	37.23±9.51
	Ortaokul	2.47±1.69	3.41±1.76	3.29±1.82	2.29±1.72	2.76±1.82	3.29±1.61	3.82±1.55	4.52±0.87	4.88±0.33	2.17±1.74	4.88±0.33	40.70±11.22	40.70±11.22
	Lise	3.42±1.44	4.08±1.12	3.48±1.66	2.88±1.52	2.82±1.63	3.02±1.58	4.31±1.13	4.14±1.11	4.60±0.69	3.08±1.83	4.65±0.68	44.00±9.57	44.00±9.57
	Ünivers.	3.36±1.56	3.80±1.37	3.46±1.47	3.04±1.54	2.63±1.50	3.04±1.58	4.38±1.05	3.97±1.05	4.19±0.96	3.17±1.69	4.27±1.03	42.04±9.66	42.04±9.66
İstatistik Analiz		KW=15.00 p=0.00	KW=10.60 p=0.01	KW=16.40 p=0.00	KW=11.20 p=0.01	p>0.05	p>0.05	p>0.05	KW=28.00 p=0.00	KW=24.44 p=0.00	KW=23.60 p=0.00	KW=23.0 p=0.000	KW=12.21 p=0.00	KW=12.21 p=0.00

Tablo 4.1. Hasta Yakını Hemşirelik Rolü Algısı Puan Ortalaması İle Bireysel Özelliklerinin ve Hastaya Ait Özelliklerin Karşılaştırılması

		<i>Hasta yatağı</i>	<i>Hasta gidişatı</i>	<i>Hasta yakını-cihaz</i>	<i>Hasta yakını-ziyaret</i>	<i>Hasta yakını-beslenme</i>	<i>Hastalık aileyi etki durumu</i>	<i>Hasta yakını isimleri</i>	<i>Soru sorabilme</i>	<i>Zaman geçirme</i>	<i>Bakımına yardımcı olma</i>	<i>Telefonla Hastaney i arama</i>	<i>Hasta iletişim</i>	<i>Toplam ölçek puanı</i>
		Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS
<i>Yaşanılan Yer</i>	Köy	3.25±1.60	3.25±1.35	2.50±1.56	2.50±1.73	2.66±1.72	2.58±1.56	3.83±1.33	4.66±0.49	5.0±0	2.58±1.97	4.83±0.38	41.16±11.07	41.16±11.07
	İlçe	2.76±1.66	3.23±1.60	2.82±1.72	2.36±1.61	2.34±1.59	2.93±1.71	4.43±0.98	4.36±0.99	4.52±0.86	2.32±1.72	4.67±0.76	39.71±10.48	39.71±10.48
<i>İstatistik Analiz</i>	Şehir	3.0±1.65	4.23±1.03	3.94±1.39	3.11±1.61	3.29±1.64	3.41±1.58	4.82±0.52	4.05±1.24	4.64±0.70	3.70±1.82	4.76±0.56	46.35±9.34	46.35±9.34
	B.Şehir	2.93±1.64	3.64±1.51	2.89±1.67	2.66±1.58	2.52±1.61	2.68±1.62	4.17±1.24	4.40±0.95	4.52±0.84	2.34±1.69	4.58±0.82	39.97±9.52	39.97±9.52
		p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	KW=8.29 p=0.04		p>0.05	p>0.05
<i>Hastanın Tanısı</i>	Kronik	2.55±1.62	3.43±1.57	2.77±1.72	2.52±1.65	2.48±1.60	2.69±1.64	4.30±1.12	4.47±0.94	4.68±0.70	2.40±1.76	4.68±0.74	39.40±10.45	39.40±10.45
	Akut	3.24±1.58	3.66±1.43	3.28±1.61	2.69±1.54	2.61±1.66	2.96±1.64	4.29±1.15	4.28±1.0	4.47±0.87	2.61±1.79	4.62±0.75	41.92±9.51	41.92±9.51
<i>İstatistik Analiz</i>		U=2146 p=0.01	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05
<i>Ameliyat Geçirme</i>	Evet	2.90±1.64	3.60±1.44	3.07±1.67	2.67±1.60	2.57±1.62	2.81±1.64	4.31±1.10	4.35±0.96	4.55±0.82	2.60±1.79	4.67±0.65	41.01±9.83	41.01±9.83
	Hayır	2.94±1.63	3.38±1.67	2.91±1.74	2.41±1.57	2.50±1.64		4.25±1.22	4.41±1.02	4.63±0.76	2.22±1.72	4.58±0.99	39.75±10.77	39.75±10.77
<i>İstatistik Analiz</i>		p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05		p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05
<i>Ameliyat Tipi</i>	Acil	2.72±1.55	3.27±1.75	2.82±1.76	2.30±1.60	2.30±1.60	2.60±1.72	4.10±1.26	4.27±1.10	4.7±0.6	2.27±1.79	4.77±0.53	39.05±9.58	39.05±9.58
	Planlı	2.98±1.66	3.65±1.39	3.11±1.65	2.72±1.58	2.64±1.63	2.91±1.61	4.37±1.09	4.40±0.93	4.52±0.86	2.6±1.77	4.6±0.81	41.31±10.18	41.31±10.18
<i>İstatistik Analiz</i>		p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05

Tablo 4.1. Hasta Yakını Hemşirelik Rolü Algısı Puan Ortalaması İle Bireysel Özelliklerinin ve Hastaya Ait Özelliklerin Karşılaştırılması

		Hasta yatağı	Hasta gidişatı	Hasta yakını-cihaz	Hasta yakını-ziyaret	Hasta yakını-beslenme	Hastalık aileyi etki durumu	Hasta yakını isimleri	Soru sorabilme	Zaman geçirme	Bakımına yardımcı olma	Telefonla Hastaneyi arama	Hasta iletişim	Toplam ölçek puanı
		Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS	Ort.±SS
Klinikler	Ortopedi	2.44±1.70	3.68±1.49	2.84±1.88	2.36±1.55	3.08±1.65	2.72±1.79	2.56±1.73	4.28±1.14	4.56±0.76	4.56±0.91	2.60±1.89	4.76±0.66	40±10.57
	NRŞ	3.40±1.58	3.32±1.62	3.08±1.55	2.56±1.63	2.24±1.64	2.72±1.88	2.92±1.75	3.84±1.54	4.28±1.02	4.32±0.98	2.80±1.89	4.68±0.55	37±11.44
	Üroloji	3.04±1.54	3.48±1.53	2.60±1.70	2.64±1.60	2.60±1.68	2.36±1.62	2.76±1.61	4.56±0.71	4.12±1.33	4.56±0.82	2.76±1.78	4.40±1.00	37±10.17
	KVC	2.68±1.70	4.08±1.22	3.40±1.58	2.92±1.60	2.28±1.69	2.64±1.70	2.96±1.69	4.40±0.86	4.56±0.82	4.68±0.55	2.60±1.73	4.60±0.91	42±9.08
	Genel C.	3.00±1.65	3.52±1.61	3.28±1.79	2.40±1.52	2.40±1.47	3.08±1.77	2.64±1.62	4.20±1.19	4.24±1.05	4.52±0.96	2.44±1.73	4.64±0.75	40±10.57
	KBB	2.92±1.63	3.24±1.50	3.04±1.61	2.80±1.73	2.72±1.62	2.68±1.60	3.16±1.51	4.52±1.00	4.48±0.77	4.80±0.40	1.88±1.64	4.84±0.47	39±9.11
İstatistik Analiz		p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05
Yakınlık durumu	Ebeveyn	2.89±1.69	3.37±1.55	2.75±1.67	2.62±1.70	2.86±1.75	3.00±1.64	4.48±1.04	4.18±1.10	4.45±0.90	2.59±1.77	4.43±0.98	40.70±10.83	40.70±10.83
	Kardeş	3.16±1.64	3.83±1.33	2.91±1.92	2.41±1.56	2.58±1.67	2.75±1.71	4.00±1.53	4.16±1.19	4.58±0.66	2.41±1.83	4.83±0.38	41.00±10.39	41±10.39
	Çocuk	3.14±1.66	4.02±1.48	3.52±1.61	2.95±1.68	2.80±1.68	2.90±1.72	4.38±1.08	4.23±1.07	4.52±0.74	3.09±1.83	4.83±0.38	43.11±10.86	43.11±10.86
	Eş	2.52±1.55	3.15±1.38	2.52±1.58	2.12±1.37	1.89±1.41	2.23±1.15	4.31±1.06	4.68±0.73	4.60±0.97	1.86±1.52	4.76±0.71	37.05±8.14	37.05±8.14
	Arkadaş	3.04±1.65	3.47±1.60	3.09±1.81	2.66±1.59	3.09±1.48	3.52±1.43	3.35±1.24	4.52±0.67	4.80±0.40	2.42±1.83	4.71±0.64	42.38±8.70	42.38±8.70
İstatistik Analiz		p>0.05	KW=10.1 p=0.03	p>0.05	p>0.05	KW=10 p=0.03	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	KW=3.52 p=0.04	p>0.05	p>0.05	p>0.05
Daha Önce deneyimi	Evet	2.74±1.63	3.43±1.54	2.91±1.70	2.47±1.58	2.36±1.57	2.71±1.69	4.19±1.23	4.43±0.94	4.63±0.74	2.32±1.72	4.61±0.78	39.53±10.11	39.53±10.11
	Hayır	3.43±1.55	3.91±1.32	3.43±1.57	3.02±1.58	2.36±1.57	3.18±1.44	4.62±0.68	4.18±1.07	4.37±0.95	3.10±1.83	4.75±0.64	44.32±9.03	44.32±9.03
İstatistik Analiz		U=1574 p=0.02	p>0.05	p>0.05	p>0.05	U=1546 p=0.01	p>0.05	p>0.05	p>0.05	p>0.05	U=8023 p=0.01	p>0.05	p>0.05	t=-2.56 p=0.01

Hasta yakınlarının bireysel özellikleri ve hastaya ait özellikler ile toplam hemşirelik rolü algı puanları arasındaki ilişki incelendiğinde, istatistik analiz sonuçlarına göre, hasta yakınlarının; mesleği (KW=17.79; p:0.00), medeni durumu (t=-3.05; p:0.00), eğitim durumu (KW=12.21; p:0.00), daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu (t=-2.56; p:0.01) ile hemşirelik rolü algı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (p<0.05) bulunmuştur.

AHRA ölçeği toplam puan ortamasına ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunan hasta yakının mesleği (p:0.00; KW=17.79) arasındaki anlam incelendiğinde yarı zamanlı (51.0±6.64) çalışanların hemşirelik rolü algı puanı, tam zamanlı (42.31±10.34) çalışanlara ve çalışmayanlara (37.83±8.92) göre daha yüksektir.

AHRA ölçeği toplam puan ortamasına ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunan hasta yakının medeni durumu (p:0.00; t=-3.05), arasındaki anlam incelendiğinde bekarların (44.61±9.49) hemşirelik rolü algı puanları evlilere göre (39.19±9.88) daha yüksektir.

AHRA ölçeği toplam puan ortamasına ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunan hasta yakının; eğitim durumu (p:0.00; KW=12.21) arasındaki anlam incelendiğinde lise mezunlarının hemşirelik rolü algı puanları (44.0±9.57), ilkokul (37.23±9.51), ortaokul (40.70±11.22), üniversite (42.04±9.66) mezunlarına göre daha yüksektir.

AHRA ölçeği toplam puan ortamasına ile istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunan hasta yakının daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu (p:0.01; t=-2.56) arasındaki anlam incelendiğinde daha önce hasta yakını olarak bulunmayanların hemşirelik rolü algı puanı (44.32±9.03), hasta yakını olarak bulunanların hemşirelik rolü algı puanından (39.53±10.11) yüksektir.

Hasta yakının cinsiyeti (p:0.130), yaşadığı yer(p:0.104), hastaya yakınlık derecesi(p:0.109), hastanın tedavi gördüğü klinik (p:0.987), tanısı (p:0.125), ameliyat durumu (p:0.511) ve ameliyat tipi (p:0.223) ile toplam hemşirelik rolü algı puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

AHRA ölçek maddelerine göre puan ortalamaları ile hasta yakınlarının bireysel özellikleri ve hastaya ait özellikler karşılaştırıldığında ise;

AHRA ölçeğinin birinci maddesi “Hastanın yatağını değiştirmek, pansuman veya tüplerini değiştirmek gibi tedavi ve bakım işlemlerinden önce ziyaretçileri odadan

çıkarmalıdır.” ile hasta yakınlarının mesleği (KW=13.00; p=0.00), medeni durumu (U=1690; p=0.01), eğitim durumu (KW=15.00; p=0.00), hastanın tanısı (U=2146; p=0.01), daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu (U=1574; p=0.02),

AHRA ölçeğinin ikinci maddesi “Hastalığın gidişi hakkında hasta yakınına bilgi vermelidirler (daha iyiye doğru değişim, hastanın durumu vb)” ile hasta yakınlarının eğitim durumu (KW=10.60; p=0.01), hastaya yakınlık durumu (KW=10.10; p=0.03),

AHRA ölçeğinin üçüncü maddesi “Hasta yakınına kullanılan cihazlar hakkında bilgi vermeli ve hastanın nasıl görüldüğünü açıklamalıdır” ile hasta yakınlarının cinsiyeti (U=1818; p=0.37), mesleği (KW=17.00; p=0.00), medeni durumu (U=1814; p=0.04) ve eğitim durumu (KW=16.40; p=0.00),

AHRA ölçeğinin dördüncü maddesi “Hastasını ilk kez ziyaret edecek olan hasta yakınına nasıl bir manzara/ortam ile karşılaşacağını önceden açıklamalıdır” ile hasta yakınlarının Meslek (KW=16.40; p=0.00), medeni durum (U=1818; p=0.05), eğitim durumu (KW=11.2; p=0.01) ,

AHRA ölçeğinin beşinci maddesi “Hasta yakınının durumu ile de ilgilenmeli ve nerede uyduğunu, nasıl beslendiğini, evdeki düzenin nasıl etkilendiğini sormalıdır.” ile hasta yakınlarının mesleği (KW=13.40; p=0.00), medeni durumu (U=1700; p=0.01), hastaya yakınlık durumu (KW=10; p=0.03) ve daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu (U=1546; p=0.01),

AHRA ölçeğinin altıncı maddesi “Bu hastalığın aileyi nasıl etkilediğini sormalı ve hastanın durumunu bilmeyen yakınlarına (çocuk, anne, baba, kardeş) nasıl açıklanması gerektiği konusunda öneriler getirmelidirler” ile hasta yakınlarının mesleği (KW=13.40; p=0.00) ve medeni durumu (U=1724; p=0.01),

AHRA ölçeğinin sekizinci maddesi “Hasta yakınına istediği zaman soru sorabileceği güvenini vermelidirler.” ile hasta yakınlarının cinsiyet (U=1768; p=0.01), mesleği (KW=18.30; p=0.00) medeni durumu (U=1692 p=0.00) ve eğitim durumu (KW=28.50; p=0.00) ,

AHRA ölçeğinin dokuzuncu maddesi “Hasta yakınının hastası ile istediği kadar zaman gecirmesine izin vermelidirler” ile hasta yakınlarının cinsiyet (U=1785; p=0.00), mesleği (KW=14.4; p=0.00) ve eğitim durumu (KW=24.4; p=0.00),

AHRA ölçeğinin onuncu maddesi “Hasta yakınının hastasının bakımına yardımcı olmasına izin vermelidirler.” ile hasta yakınlarının cinsiyet (U=1636; p=0.00), mesleği

(KW=20.6; p=0.00), medeni durumu (U=1672; p=0.00) , eğitim durumu (KW=23.6; p=0.00), yaşanan yer (KW=8.29; p=0.04), hastaya yakınlık derecesi (KW=3.52; p=0.04) ve daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu (U=8023; p=0.01),

AHRA ölçeğinin onbirinci maddesi “Hasta yakınının istediği zaman telefonla hastaneyi arayabileceği güvenini vermelidirler” ile hasta yakınlarının mesleği (KW=13.6; p=0.00), eğitim durumu (KW=23.60; p=0.000),

AHRA ölçeğinin onikinci maddesi “Hasta yakınının hastasının yakınında olmasına ve onunla iletişim kurmasına yardım etmelidirler” (KW=17.79; p=0.00) ile hasta yakınlarının mesleği, (KW=17.79; p=0.00), eğitim durumu (KW=12.21; p=0.000) arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmaktadır.

Tablo 5: Hasta Yakınlarının Yaşı ve Hastanın serviste yattığı gün sayısı ile AHRA Puan Ortalamasının ilişkisi

	AHRA Ölçeği Maddeleri												TOPLAM PUAN
	S-1	S-2	S-3	S-4	S-5	S-6	S-7	S-8	S-9	S-10	S-11	S-12	
	r	r	r	r	R	r	r	r	r	r	r	r	r
Yaş p<0.05 p=0.046	-,270	-,240	-,273	-,198	-,292	-,336	-,204	-,013	,320	,219	-,318	,145	-,329
Yattığı Gün Sayısı p<0.05 p=0.00	-,077	-,032	,062	-,077	,025	,067	-,012	-,101	,015	,078	,012	,029	-,010

AHRA ölçeği toplam puan ortalaması (40.71±10.04) ile hasta yakınlarının yaş ortalaması (43.82±13.11) arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak negatif yönde korelasyon olduğu belirlendi (r=-,329; p<0.05). Hasta yakınlarının yaşı arttıkça hemşirelik rolü algılarının azaldığı görüldü.

Hasta yakınlarının yaş ortaması ile ölçek madde puanları arasındaki ilişki incelendiğinde ise, negatif yönde en yüksek korelasyonun (r=,013; p<0.05), sekizinci madde ile “hemşirelerin hasta yakınlarına istediği zaman soru sorabileceği güveni vermeleri” hemşirelik rolü puan ortalaması (4.3±1.13) arasında olduğu görülmüştür.

Hasta yakınlarının yaş ortaması ile ölçek madde puanları arasındaki korelasyonlar incelendiğinde, pozitif yönde en yüksek korelasyon ($r=,320$; $p<0.05$) dokuzuncu madde puan ortalaması (4.37 ± 0.97), “Hasta yakınının hastası ile istediği kadar zaman geçirmesine izin verilmesi.” arasında olduğu görülmüştür.

AHRA ölçeği toplam puan ortalaması (40.71 ± 10.04) ile hastaların serviste yattığı gün sayısı ortalaması (10.44 ± 18.85) arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak negatif yönde korelasyon olduğu belirlendi ($r=-,010$; $p<0.05$). Hastaların serviste yattığı gün sayısı arttıkça hemşirelik rolü algılarının azaldığı görülmüştür.

Hastanın serviste yattığı gün sayısı ile ölçek madde puanları arasındaki ilişki incelendiğinde ise, negatif yönde en yüksek korelasyonun ($r=-,012$; $p<0.05$), yedinci madde hemşirelik rolü puan ortalaması (2.83 ± 1.64) “ Hasta yakını hastasını ziyaret ettiği sırada hemşireler hasta yakınına kendi isimlerini söylemelidirler” arasında olduğu görülmüştür.

Hastanın serviste yattığı gün sayısı ile ölçek madde puanları arasındaki ilişki incelendiğinde ise, pozitif yönde en yüksek korelasyonun ($r=,078$; $p<0.05$); onuncu madde hemşirelik rolü puan ortalaması (4.57 ± 0.80) “Hasta yakınının hastasının bakımına yardımcı olmasına izin vermelidirler” arasında olduğu belirlenmiştir.

5. TARTISMA

5.1 Tanıtıcı Özellikler

Bu bölümde cerrahi servislere tedavi gören hasta yakınlarının bireysel özellikleri ve hastalara ait özelliklerinin toplam hemşirelik rolü algı puanı arasındaki ilişki incelenerek, veriler yapılan diğer çalışmalar ile karşılaştırılmıştır.

Cerrahi servislere hasta yakınlarının hemşirelik rolü algısını değerlendirmek için yapılan bu çalışmada, örnekleme alınan 150 hasta yakınının yaş ortalaması 43.82 ± 13.11 olarak bulunmuştur. Fox ve arkadaşlarının (2005) ölçeği geliştirdiği ilk çalışmada örnekleme 29 hasta yakını alınmış ve ortalaması 53 bulunmuştur. Barış ve Karabacak'ın (2013) 285 hasta yakını ile servislere yaptığı çalışmada yaş ortalaması 42.95 bulunmuştur. Bayram ve Bilik'in (2014) ortopedi servisinde yaptığı çalışmada bakım verenlerin yaş ortalaması 46.62 ± 12.38 , Kaynar ve Vural'ın (2016) genel cerrahi servisinde yaptığı çalışmada bakım verenlerin yaş ortalaması 51.8 ± 10.8 olarak bulunmuştur. Malliarou ve arkadaşlarının (2014) 93 hasta yakını ile yaptığı çalışmada yaş ortalaması 49.4 olarak belirlenmiştir. Hemşirelik rolü algısının değerlendirildiği çalışmalarda hasta yakınlarının yaş ortalaması ile bu çalışmada yaş ortalaması benzerlik göstermiştir.

Cerrahi servislere hastaların serviste yattığı gün sayısı ile hasta yakınları hemşirelik rolü algıları arasındaki ilişki incelendiğinde hastaların serviste yattığı gün sayısı ortalaması 10.44 ± 18.85 olarak bulunmuştur. Barış ve Karabacak'ın (2013) çalışmasında hastaların serviste yattığı gün sayısı ortalaması 17.29 olarak bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda hastaların hastanede yattığı gün sayısı ortalaması ile bu çalışmada hastaların hastanede yattığı gün sayısı ortalaması benzerlik göstermiştir. Ortalama hastanede kalma süresinin hasta yakınlarının hemşirelik rolü algı durumlarını değerlendirmek için literatüre de benzer şekilde uygun bir süre olduğu düşünülmektedir.

Cerrahi servislere hasta yakınlarının cinsiyetlerine bakıldığında, kadın (n:107) %71.3 erkeklerin oranı ise (n:43) %28.7 olarak bulunmuştur. Fox ve arkadaşlarının (2005) çalışmasında kadın oranı (n:19) % 65.5, Malliarou ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında kadın oranı (n:78) %84.6, Kaynar ve Vural'ın (2016) çalışmasında kadın oranı %58 (n:94), Bayram ve Bilik'in (2014) çalışmasında kadın oranı %73.82 (n:52), Ören (2018) çalışmasında kadın oranı (n:72) %51.4' tür. Yapılan çalışmalardan görülmektedir ki kadınların hasta yakını olarak bulunma durumu erkeklere oranla daha fazladır. Hasta yakını olarak kadınların daha

fazla rol alması yapılan bu çalışmaların sonuçlarına benzer olmakla birlikte Türk toplumunda kadınların hasta bakımında kadınların daha fazla rol almasıyla da uyumludur.

Yapılan çalışmadaki hasta yakınlarının mesleğine bakıldığında %48.7 çalışmayanlar (n:73) (emekli ve ev hanımları bu katagoriye dahil) ,%44.7 tam zamanlı olarak (n:67) çalışmakta, %6.7 yarı zamanlı (n:10) olarak çalışmaktadır. Barış ve Karabacak'ın (2013) çalışmasında hasta yakınlarının %41.1' inin ev hanımı (n=117) olarak olduğu bildirilmektedir. Malliarou ve ark. (2014) nın çalışmasında hasta yakınlarının %45.16 'sının ev hanımı (n=42), Bayram ve Bilik'in (2014) ortapedi servisinde yaptığı çalışmada hasta yakınlarının %72.5'inin (n:58) çalışmadığı, Kaynar ve Vural 'ın (2016) stomalı hastalarda bakım verenlerin yükünün değerlendirildiği çalışmada %85.5'inin (n:132) çalışmadığı saptanmıştır. Yapılan çalışmalardaki meslek karşılaştırılmasına bakıldığında bu çalışmadaki oranla benzerdir. Bu sonuç aile içinde ev hanımı ya da emekli gibi herhangi bir işte çalışmayanların zamanlarının bol olması nedeniyle hasta bakımı için daha uygun olması nedeniyle sonucun bu şekilde çıktığı düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışmada hasta yakınlarının eğitim seviyesi incelendiğinde, %34.0 (n:51) ilkokul, %31.3 (n:47) üniversite, %23.3 (n:35) lise, %11.3 (n:17) ilkokul olduğu görülmüştür. Ören (2018) çalışmasında eğitim durumu lise (n:50) %35.7 , Malliarou ve ark. (2014) yaptığı çalışmada lise (n:33) %35.5, Barış ve Karabacak'ın (2013) çalışmasında lise (n:107) %38, Kaya ve arkadaşları (2006) %36 (n:18) ortaokul, Fox ve arkadaşlarının (2005) yaptığı çalışmada lise üzeri % 38.5 (n:10), Kaynar ve Vural 'ın (2016) yaptığı çalışmada %54.3 (n:88) lise mezunu, olarak bulunmuştur. Yapılan çalışmalardaki hasta yakınları ile bu çalışmadaki hasta yakınlarının benzer eğitim düzeylerine sahip olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça bireysel farkındalıkların da yüksek olabileceği düşünülmektedir.

Cerrahi servislerdeki hasta yakınlarının medeni durumları incelendiğinde evli (n:108) %72, bekar (n:42) %28 olarak bulunmuştur. Ören (2018) çalışmasında medeni durumu %82.9 (n:116) evli , Malliarou ve arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada evli (n:86) %92.5, Barış (2009) çalışmasında %76.8'inin evli (n=219), Kaya ve arkadaşları (2006) çalışmasında %76 (n:38) evli, Fox ve arkadaşlarının (2005) yaptığı çalışmada lise üzeri % 89.23 (n:25), en yüksek değerler olarak bulunmuştur. Yapılan bu çalışmalardaki hasta yakınları ile bu çalışmadaki hasta yakınlarının benzer şekilde çoğunluğunun evli olduğu görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumları (TÜİK) 2018 verilerine göre erkeklerde evlenme yaş ortalaması 30.2 kadınlarda evlenme yaş ortalaması 26.5 olarak bulunmuştur. Bu nedenle yaş ortalaması

43.82±13.11 olan çalışmamızda hasta yakınlarının büyük çoğunluğunun evli olması beklenen bir sonuçtur.

Cerrahi servislerdeki hasta yakınlarının yaşadığı yer araştırıldığında %50' si büyükşehir (n:75), %30.7'si ilçe, %11.3'ünün şehir (n:17), %8'inin köy (n:12) de yaşadığı görülmüştür. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde, Bayram ve Bilik'in (2014) çalışmasında il de yaşayanların oranı %66.3 (n:56)' tür., Barış ve Karabacak'ın (2013) çalışmasında çoğunluğun büyükşehirde yaşadığını ifade etmiş fakat oran vermemiştir. Bu çalışmanın yapıldığı hastanenin Türkiye'nin üçüncü büyük şehrinde yer alması nedeniyle, hasta yakınlarının çoğunluğunun büyükşehirde yaşaması beklenen bir sonuçtur.

Cerrahi servislerdeki hasta yakınlarının hastaya olan yakınlığı incelendiğinde %28'nin hasta yakının çocuğu (n:42), %25.3 'ünün eşi (n:38), %24.7'sinin ebeveyni (n:37), %14'ünün arkadaşı (n:21), %8'inin kardeşi (n:12) olduğu görülmüştür. Ören (2018) çalışmasında hasta yakınlarının hastaya olan yakınlığı incelendiğinde %40'ının eş (n:56), Malliarou ve arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada %42.3'ünün eşi (n:39), Barış ve Karabacak'ın (2013) çalışmasında %35.1 (n=100) oranında çocuklarının, Kaya ve arkadaşları (2006) çalışmasında %44'ünü çocuğu (n:22), Fox ve arkadaşlarının (2005) yaptığı çalışmada %71.4 'ünün (n:20) eşi, Kaynar ve Vural'ın (2016) çalışmasında %69.8'inin eşi (n:113), Bayram ve Bilik'in (2014) çalışmasında %40'ının çocuğu (n:32), olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu çalışmadaki hasta yakınlarının hastaya olan yakınlığı yapılan diğer çalışmaların çoğunluğu ile benzerlik göstermektedir. Bu sonuç yapılanlar çalışmalarla da benzer şekilde ailelerde eş ve çocukların hasta yakını rolünü daha fazla üstlendiklerini göstermektedir.

Cerrahi servislerdeki hasta yakınlarının daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu incelendiğinde, hasta yakınlarının %75.3'ünün (n:113) daha önce hasta yakını olarak bulunduğu görülmüştür. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde Kaya ve arkadaşları (2006) çalışmasında soruyu değiştirilmiş 'daha önce herhangi bir yakının yoğun bakımda bulunma durumu' şeklinde değerlendirdikleri görülmektedir, oranı ise %80'inin (n:40) daha önce herhangi bir yakının yoğun bakımda bulunmadığı yönündedir. Yapılan çalışmalar incelenmiş ve hasta yakınlarının daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu inceleyen bir araştırma bulunamamıştır.

Cerrahi servislerdeki hasta yakınlarının hemşirelik rolü algısıyla ilişkili olabileceği düşünülen, hastanın tanısı incelendiğinde akut (n: 78) %52.0 olarak bulunmuştur. Kaynar ve

Vural'ın (2016) çalışmasında ise %58'nin (n:94) kronik bir hastalığının olmadığı belirlenmiştir.

Cerrahi servislerdeki hastanın ameliyat geçirme durumu, ameliyat geçiren (n:114) %76.0 ve ameliyat tipi planlı olan (n:110) %73 , olarak tespit edilmiştir.

5.2 Cerrahi Servislerdeki Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algıları Ve Etkileyen Faktörler

Çalışmaya katılan hasta yakınlarının toplam hemşirelik rolü algı puanı 40.71 ± 10.04 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, hasta yakınlarının hemşirelik rolü algılarının yüksek olduğu göstermektedir. Hasta yakınlarının hemşirelik rolü algı puanlarının değerlendirildiği diğer çalışmalar incelendiğinde; Fox ve arkadaşları (2005) AHRA ölçeğinin ilk kez geliştirildiği, yoğun bakımda yaptığı çalışmada hasta yakınlarının toplam hemşirelik rolü algı puanı 2.92 ± 0.10 , Kaya ve arkadaşları (2006) AHRA ölçeğinin geçerlilik güvenilirliğini yaptığı çalışmada hasta yakınları tarafından algılanan hemşirelik rolü puanı 26.18 ± 10.98 olarak bulunmuştur. Ölçekten elde edilebilecek en düşük puan ortamasının 12 en yüksek puan ortalamasının 60 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, çalışmada elde edilen bu sonuç cerrahi servislerde hasta yakınlarının hemşirelik rolü algılarının yüksek olduğunu gösterir.

Çalışmada elde edilen bu sonuç bize zorlu bir çalışma ortamı olan cerrahi kliniklerde, hemşirelerin hasta yakınlarına karşı rollerini yerine getirdiklerini ancak geliştirilmesi gereken hemşirelik rolleri olduğunu göstermektedir. Cerrahi ortam, ekip ile uzun süreli fiziksel yakınlığı gerektirmesi, yaşamı tehdit eden durumların bulunması ve hızlı karar vermeyi gerektirmesi nedeniyle stresli bir ortamdır (Karaöz 2000). Cerrahi girişimler, hasta ve hasta yakınlarının önemli fizyolojik ve psikolojik stres yaratması nedeniyle depresyon, anksiyete, korku ve endişe yaşamasına neden olmaktadır. Hasta cerrahi girişimi kabul ettiği andan itibaren bilinmeyen korkusu yaşamaya başlar (Yıldız 2015). Cerrahi kliniklerde hasta yakınlarının bu stresörlere maruz kalması hemşirelik rolü algısını doğrudan etkilemektedir. Hasta yakınlarının hemşirelik rolü algısını yükseltmek için, hasta ve hasta yakınlarının hemşirelerden beklentileri iyi bilinmelidir. Yapılan çalışmalarda hasta yakınlarının hemşirelerden beklentileri; hemşirelik bakım ve tedavisi hakkında bilgi almak, hastaya bakım veren ekip hakkında bilgi almak, hastadan primer sorumlu hemşireyi tanımak, hastanın yanında olabilmek, hemşireler ve sağlık ekibi tarafından kabul edilmek, hastalarına yardımcı

olmak olarak tespit edilmiştir (Bellou, Gerogianni 2007; Dyer 1991, Smitka 1998). Ancak, hastaların, ameliyat öncesi ve sonrası eğitim, bakım ve tedavileri birebir hemşireler tarafında gerçekleştirilmektedir. Bu açıdan cerrahi kliniklerdeki hemşirelerin iş yoğunluğunun fazla olması ve her hastaya özel zaman ayırması gerektiğinden hasta bakımında bazı güçlükler yaşanabilmektedir. Bu güçlüklerle özgü cerrahi kliniklerde hemşire-hasta sayısının dengelenmesi ve bakım için ideal sayıya ulaşılması, klinik hemşirelerin hasta eğitimi konusunda bilgili ve istekli olmaları, kliniğe ve hastaya özel ihtiyaçlarının ve hedeflerinin saptanması iletişimin sürdürülmesi oldukça önemlidir (Volkan Acar 2008).

Hasta yakınlarının bireysel özellikleri ve hastaya ait özellikler ile toplam hemşirelik rolü algı puanları arasındaki ilişki incelendiğinde, istatistik analiz sonuçlarına göre, hasta yakınlarının; mesleği (p:0.00), medeni durumu (p:0.00), eğitim durumu (p:0.00), daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu (p:0.01), yaş (p=0.046) ve hastanın serviste yattığı gün sayısı (p:0.00) ile hemşirelik algı puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki (p<0.05) bulunmuştur. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde, Malliarou ve arkadaşları (2014) yoğun bakımda yaptığı bir çalışmada, hasta yakınlarının eğitim durumu (p=0.013) ve hastaya yakınlık durumu (p=0.004), Ören'in (2018) çalışmasında ise, hastaya yakınlık durumuna ($X^2=14,502$; p=.002) ve yoğun bakımda kalma süresine (U=1310,00; p=0,033) göre toplam ölçek puanı anlamlı düzeyde istatistiksel farklılık göstermiştir. Kaya ve arkadaşları (2006) çalışmasında hasta yakına ait bireysel özellikler ile toplam hemşirelik rolü algı puanı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmamıştır.

Hasta yakınlarının medeni durumu ile toplam hemşirelik rolü algı puanı arasındaki ilişki incelendiğinde, bekarların evlilere göre toplam hemşirelik rolü algısı daha yüksek bulunmuştur. Evli olan hasta yakınlarının evdeki iş yoğunluğu, eve karşı olan maddi ve manevi sorumluluklarının hemşirelik rolü algısını olumsuz olarak etkilediği düşünülmektedir.

Hasta yakınlarının mesleği ile toplam hemşirelik rolü algı puanı arasındaki ilişki incelendiğinde, çoğunluğunu ev hanımlarının oluşturduğu işsiz hasta yakınının hastanede yirmidört saat boyunca sürekli olarak kaldığı, tam zamanlı ya da yarı zamanlı olarak çalışan hasta yakınlarının ise günün belirli saatlerinde hastanede kaldıkları düşünülmektedir. Uzun süre hastanede kalmak hemşirelik rolü algısını düşüreceği için, işsizlerin toplam hemşirelik rolü algısı yarı zamanlı ve tam zamanlı çalışanlara göre daha düşük bulunmuştur. Diğer bir etkileyen faktör ise işsiz grubunun çoğunluğunu ev hanımları oluşturmaktadır ve ev

hanımlarının eğitim düzeyinin düşük olması toplam hemşirelik rolü algısını olumsuz yönde etkilemiş olabilir.

Hasta yakınlarının eğitim durumu ile toplam hemşirelik rolü algı puanı arasındaki ilişki incelendiğinde lise ve üniversite mezunlarının hemşirelik rolü algısının yüksek olması, eğitim seviyesi yüksek olan kişilerin hemşirelik mesleğine ilişkin farkındalıklarının olması, hastalarının hastalığı ve prognozu ile ilgili bilgilere daha hakim olacağı , böylece bakım ve tedavide hemşirelerin rollerinin önemini bilmesiyle ilişkilendirilebilir.

Hasta yakınlarının daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu ile toplam hemşirelik rolü algı puanı arasındaki ilişki incelendiğinde; daha önce hasta yakını olarak bulunmayanların hemşirelik rolü algısının daha yüksek olduğu görülmüştür. Daha önce hasta yakını olarak bulunan kişilerde, yaşanan deneyimler ve gözlemlerle hemşirelerden beklentilerinin arttığı ve artan beklentilerin hemşirelik rolü algısını olumsuz etkilediği düşünülmektedir.

AHRA ölçeği toplam puan ortalaması (40.71 ± 10.04) ile hasta yakınlarının yaş ortalaması (43.82 ± 13.11) arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak negatif yönde korelasyon olduğu belirlendi ($r = -.329$; $p < 0.05$). Hasta yakınlarının yaşı arttıkça hemşirelik rolü algılarının azaldığı görüldü. Yaş hemşirelik rolü algısını etkilemektedir. Bunun nedeni, yaşlı bireylerin, gençlere göre çevreden beklentileri daha fazladır. Gençler kendi ihtiyaçlarını kendilerini karşılarken, geç yetişkinlik ve yaşlılıkta yardım ihtiyacı oluşmaktadır. Gençlerin eğitim durumunun daha yüksek olması da etkiyen diğer bir faktördür.

Cerrahi servislerdeki hastaların serviste yattığı gün sayısı ile hasta yakınları hemşirelik rolü algıları arasındaki ilişki incelendiğinde hastaların serviste yattığı gün sayısı ortalaması 10.44 olarak bulunmuştur. Hasta yakınlarının gereksinimlerinin 48-96 saat sonra daha önemli hale geldiği bildirilmektedir (Kaya, Bolat, Turan, Şendir, Acarhoğlu 2006; Uzun, Özer, Akyıl 2002). Buna göre mevcut araştırmada saptanan hastaların hastanede yattığı gün sayısı hasta yakınlarının gereksinimlerinin ortaya çıkması ve hemşirelik rolü algılarının değerlendirilmesi için yeterli uzunlukta bir süre olarak değerlendirilebilir. Yapılan araştırmada, AHRA ölçeği toplam puan ortalaması (40.71 ± 10.04) ile hastaların serviste yattığı gün sayısı ortalaması (10.44 ± 18.85) arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak negatif yönde korelasyon olduğu belirlendi ($r = -.010$; $p < 0.05$). Hastaların serviste yattığı gün sayısı

arttıkça hemşirelik rolü algılarının azaldığı görüldü. Hastaneye yatmak, hasta ile birlikte ailesinde stres ve kaygı nedenlerinin başında, gizlilik, özel hayat ve güvenliğinin kaybolduğunu hissetme, yaşam alanının değişmesi, sevdikleri birini kaybetme korkusu, yer değiştirme sorunları, tedaviye yönelik mali kaygılar, rol değişiklikleri ve diğer aile üyelerinden ayrılma anlamına gelmektedir (Chhari, Mehta 2016). Aynı zamanda, cerrahi kliniklere özel, hastaların ameliyata ilişkin ölüm kaygıları ve ameliyat sonrası iyileşmeme olasılığı düşünceleri hasta ve hasta yakınlarında kriz oluşma nedenlerdendir. Yatarak tedavi gören hastalar ile yapılan bir çalışmada cerrahi operasyon geçirmenin stresi %94 oranında arttığı sonuçlar arasında yer almaktadır (Chhari, Mehta 2016). Bu sebeple, hastanın serviste yattığı gün sayısı arttıkça, daha önce vurgulanan tüm stresörler artacağı için, hemşirelik rolü algısının azalması beklenen bir sonuçtur.

Hasta yakınlarının AHRA ölçeği maddelerine göre hemşirelik rolü algı puanları değerlendirildiğinde, en yüksek algı puanlarına sahip hemşirelik rolleri; “Hasta yakınının hastasının yakınında olmasına ve onunla iletişim kurmasını yardım etmelidir” (4.65 ± 0.75), “Hemşirelerin, hasta yakınının hastası ile istediği kadar zaman gecirmesine izin vermelidir” (4.37 ± 0.97), “Hasta yakınının hastasının bakımına yardımcı olmasına izin vermeleridir” (4.57 ± 0.80)’ dir. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde, servislerde yapılan diğer bir çalışma olan, Barış ve Karabacak’ın (2013) çalışmasında en yüksek algı puanlarına sahip hemşirelik rolleri, “Hasta yakınına istediği zaman soru sorabileceği güvenini vermelidirler.” (4.66 ± 0.72), ve “Hasta yakınının hastasının yakınında olmasına ve onunla iletişim kurmasını yardım etmelidir” (4.57 ± 0.82) olarak bulunmuştur. Yoğun bakımda yapılan çalışmalar incelendiğinde ise, Ören’in (2018) çalışmasında ($4,87 \pm 0,45$) ve Kaya ve arkadaşlarının (2005) çalışmasında (3.10 ± 1.24) en yüksek hemşirelik rolü algısı birinci madde, “Hastanın yatağını değiştirmek, pansuman veya tüplerini değiştirmek gibi tedavi ve bakım işlemlerinden önce ziyaretçileri odadan çıkarmalıdır.” olarak bulunmuştur. Malliarou ve arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada “Hasta yakınının hastasının yakınında olmasına ve onunla iletişim kurmasını yardım etmelidir” (3.65 ± 0.12) en yüksek hemşirelik rolü algısı olarak görülmüştür. Fox ve arkadaşları (2005) yoğun bakımda yaptığı ilk çalışmada en yüksek algı puanı “Hasta yakınının istediği zaman telefonla hastaneyi arayabileceği güvenini vermelidirler” (3.90 ± 0.08) olarak hesaplanmıştır.

AHRA ölçeği madde puanları ile hemşirelik rolü algı puanları arasındaki ilişki incelendiğinde, yoğun bakımda yapılan çalışmalar ile servislerde yapılan çalışmalar arasında hemşirelik rolleri algısı farklılık göstermektedir. Servislerde yapılan çalışmada ve bizim çalışmamızda en yüksek algılar hasta yakının hastasının yanında olabilmesi ve ona yardımcı olmasıyla ilişkilidir. Bunun nedeni, hasta yakınları hastalarıyla daha fazla vakit geçirerek ona destek olduklarını düşünüp, kendi çaresizlik ve kontrol kaybı hissini azaltmaya çalışırlar (Papastavrou, Efstathiou, Charalambous, 2011; Fridriksdottir ve ark. 2011). Türkiye de yapılan çalışmaların sonuçlarının, hasta yakının hastasının yanında olabilmesi ve ona yardımcı olmasıyla ilişkili çıkması geleneksel Türk aile yapısıyla gereği beklenen sonuçlardır (Karabacak, Barış 2015; Ören 2018). Çünkü Türk aile üyeleri arasında yakın ilişkiler ve güçlü bağlar vardır. Bu sebeple aile bireylerinden biri hastalandığı zaman, diğer tüm aile bireyleri hastayla birlikte olmaya, destek ve yardım gereksinimlerini karşılamaya çalışırlar. Aile tüm üyeleri, genellikle hasta olan yakınlarına karşı sorumluluk hissederler ve hastaya olabildiğince yardımcı olmak için gönüllülerdir (Uzun, Akyıl 2002). Bunu destekleyen diğer bir veri de köyde yaşayanların, hemşireler hasta yakınının hastasının bakımına yardımcı olmasına izin vermelidirler algısı araştırmadaki en yüksek (5.0 ± 0) hemşirelik rolü algısıdır. Köylüler kendi işlerini kendi yaptıkları için ve aile yapısını daha iyi korudukları ve kültürlerine sahip çıktıkları için, hasta olan aile bireyin ihtiyaçlarını kendileri karşılamayı büyük bir sorumlulukla yaptıkları düşünülmektedir.

Hasta yakınlarının AHRA ölçeği maddelerine göre hemşirelik rolü algı puanları değerlendirildiğinde, en düşük algı puanlarına sahip hemşirelik rollü; ifadesidir. Ülkemizde yasal düzenlemeler gereği telefonda bilgi vermek etik olmadığı için ve hasta cep telefonu kullanımının yaygınlaşmasıyla hasta yakınlarının hastalarından veya diğer refaktaşılardan kolaylıkla bilgi akışı sağlabildikleri için, bu yönde hemşirelerden beklentileri düşüktür, bu nedenle belirtilen maddenin hemşirelik rolü algısının düşük çıkması beklenen bir sonuçtur.

“Hemşireler hasta yakınının durumu ile de ilgilenmeli ve nerede uyduğunu, nasıl beslendiğini, evdeki düzenin nasıl etkilendiğini sormalarıdır” (2.55 ± 1.62) algısıdır. Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde; Malliarou ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında (2.45 ± 0.26), Barış ve Karabacak’ın (2013) çalışmasında (3.85 ± 1.22), Fox ve ark. (2005) çalışmasında (2.45 ± 0.26) benzer sonuçları elde edilmiştir. Cerrahi kliniklerdeki stres faktörlerinin fazlalığı, hemşire-hasta sayısı dengesinin olamaması, hastaların ameliyat öncesi ve sonrası bakım,

tedavi ve eğitim ihtiyaçlarının farklılıkları nedeniyle cerrahi servislerdeki hemşireler yoğun bir iş temposu yaşamaktadırlar. Bu nedenlerden dolayı, hasta ve hasta yakınları ile iletişim aksamakta, hasta yakınlarının gereksinimleri göz ardı edilebilmektedir. Unutulmamalıdır ki, cerrahi kliniklerdeki hasta ve hemşireler kadar hasta yakınları da streslidir. Bu nedenle hasta yakınları da tedavi ve bakımın bir parçası olarak görülmeli ve sisteme dahil edilmelidir (Volkan Acar 2008; Karagöz 200; Aksoy 2012).

Hasta yakınlarının AHRA ölçeği maddelerine göre hemşirelik rolü algı puanları değerlendirildiğinde, iletişimle ilgili geliştirilmesi gereken hemşirelik rolü algısından bir tanesi, “Hastalığın aileyi nasıl etkilediğini sormalı ve hastanın durumunu bilmeyen yakınlarına (çocuk, anne, baba, kardeş) nasıl açıklanması gerektiği konusunda öneriler getirmelidirler” ifadesidir (2.70 ± 1.71) . Yapılan diğer çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar görülmüştür. Aynı madde, Malliarou ve ark.’nın (2014) çalışmasında en düşük algı puanı (1.96 ± 0.16) bulunurken, Barış ve Karabacak’ın (2013) çalışmasında ortama bir değer olarak (4.06 ± 1.08) bulunmuştur. Cerrahi servislerde yatan hastaların büyük çoğunluğu bir organ kaybı ya da fonksiyon kaybı yaşamaktadır (Aksoy 2012). Örneğin genel cerrahide tiroidektomi sonrası hasta tiroid bezlerini kaybeder ya da ortopedi de femur fraktürü sonrası hasta uzunca bir süre tek başına yürüyemez. Bütün bunlar hastayı etkilediği kadar hasta ile yaşayan aile bireylerini de etkilemektedir. Özellikle kanser tanısı alan hastaların yakınları, durumu diğer ile bireylerine hatta hastanın kendisine nasıl açıklayacağını bilememektedirler. Kanser tanısı alan hastanın %87’sinde depresif belirtiler ortaya çıkmaktadır ve tedavi sürecindeki semptomlar, yorgunluk, bulantı, uykusuzluk vb. oldukça ağırdır, hasta ve birlikte yaşadığı diğer bireyleri etkileyen bir süreçtir (Seven ve ark. 2013). Bu konuda hemşireler hasta yakınları ile iletişime geçmeli önce hastalığın süreçlerini hasta yakınına anlatmalı sonra diğer hasta yakınları ile nasıl bir iletişim halinde olunması gerektiği tartışılmalıdır.

Hasta yakınlarının AHRA ölçeği maddelerine göre hemşirelik rolü algı puanları değerlendirildiğinde, diğer düşük algı puanlarına sahip hemşirelik rolü; “Hemşireler hastasını ilk kez ziyaret edecek olan hasta yakınına nasıl bir manzara/ortam ile karşılaşacağını önceden açıklamalıdır” (2.61 ± 1.59) bu ifadesidir. Bu konuyla ilgili daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde ise benzer sonuçlar elde edilmiştir. Aynı madde için, Barış ve Karabacak’ın (2013) çalışmasında (3.99 ± 1.11), Malliarou ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında (2.84 ± 0.22), Fox ve arkadaşlarının (2005) çalışmasında ise (2.28 ± 0.32) sonuçları bulunmuştur.

Cerrahi kliniklerde özellikle ameliyat sonrası dönemlerdeki hastalarda dren, atel, foley sonda, nazogastrik sonda, operasyon insizyon bölgeleri, bazen trekeostomi, kolostomi veya entübasyon tüpü bulunabilir. Hemşireler, hasta ve hasta yakınlarına ameliyat öncesi dönemde eğitime başlamalıdır. Hasta ve hasta yakınlarına hastanın nasıl görüneceği ameliyat sonrası süreç hakkında bilgi verilmesi, hasta yakının yaşayacağı stesi ve travmayı azaltır ve hasta yakının hastasına sağlayacağı emosyonel destediği artırır (Uzun 2000).

6. SONUC VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Cerrahi servislerde tedavi gören hasta yakınlarının bireysel özellikleri ve tedavi gören hastalara ait özellikler ile hemşirelik rolü algısı arasındaki ilişkilerin incelendiği bu çalışmada,

Örnekleme alınan 150 hasta yakın;

- Yaş ortalamasının 43.82 ± 13.11 olduğu,
- %71.3'ünün kadın (n:107) olduğu ,
- %72'sinin evli (n:108) olduğu,
- %48.7'sinin çalışmadığı (n:73) (emekli ve ev hanımları bu kategoriye dahil),
- %34.0'ünün ilkokul mezunu (n:51) olduğu,
- %50'sinin büyükşehirde %50 (n:75) yaşadığı,
- %50'sinin hasta yakının çocuğu (n:42) olduğu,
- %75.3'ünün daha önce hasta yakını olarak bulunduğu (n:113),

Bakım verdikleri hastalarının;

- 10.44 ± 18.85 hastanede yattığı,
- %48'sinin kronik tanısının olduğu (n:72),
- %76.0'sinin ameliyat olduğu (n:114),
- %73.3'ünün planlı ameliyat olduğu (n:110) bulunmuştur.

Hasta yakınlarının AHRA ölçeği maddelerine göre hemşirelik rolü algı puan ortalmaları değerlendirildiğinde;

- AHRA ölçeği toplam puan ortalaması (40.71 ± 10.04),
- En yüksek (4.65 ± 0.75) AHRA ölçeği maddelerine göre hemşirelik rolü algı puanı, “Hasta yakınının hastasının yakınında olmasına ve onunla iletişim kurmasını yardım etme” maddesinin olduğu
- En düşük (2.51 ± 1.77) AHRA ölçeği maddelerine göre hemşirelik rolü algı puanı, “Hasta yakınının istediği zaman telefonla hastaneyi arayabileceği güvenini hissetmesidir” maddesinin olduğu belirlendi.

Hasta yakınlarının bireysel özellikleri ve hastaya ait özellikler ile toplam hemşirelik rolü algı puanları arasındaki ilişki incelendiğinde, istatistik analiz sonuçlarına göre; mesleği (KW=17.79; p:0.00), medeni durumu (t=-3.05; p:0.00), eğitim durumu (KW=12.21; p:0.00) daha önce hasta yakını olarak bulunma durumu (t=-2.56; p:0.01) AHRA ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulundu.

AHRA ölçeği toplam puan ortalaması (40.71±10.04) ile hasta yakınlarının yaş ortalaması (43.82±13.11), (r=-,329; p<0.05) ve hastaların serviste yattığı gün sayısı ortalaması (10.44±18.85), (r=-,010; p<0.05) arasındaki ilişki incelendiğinde istatistiksel olarak negatif yönde korelasyon olduğu belirlendi.

6.2. Öneriler

Bu çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda;

Hemşireler için;

- Hemşirelik rolü algısının iyileştirilmesi için, hasta yakınlarının beklentilerinin öğrenilerek,
- Hasta ve ailesinin bakım sürecinde bir bütün olarak değerlendirilerek,
- Hasta yakınlarının bireysel özellikleri göz önünde bulundurularak,
- Hasta yakınları ile kurulan iletişim güçlendirilerek,

Hasta yakınlarının bakıma dahil edilmesi,

Araştırmacılar için;

- Bu araştırmaya benzer araştırmaların daha büyük gruplar ve farklı birimlerde yeni çalışmalar yapılması,

Kurumlar için;

- Hastaların hastanede yatış süresinin mümkün olduğunca kısaltılarak hasta yakınlarının bakım yükünün azaltılması,
- Bütüncül bakımın sürdürülebilmesi için, hemşire-hasta sayısı oranı istendik düzeyde olmasının sağlanması,
- Bu çalışmaya benzer yapılacak olan çalışmaların desteklenmesi önerilmektedir.

7. KAYNAKLAR

Aksoy G. Cerrahi hemşireliği.In: Kanan N., Akyolcu N. Cerrahi Hemşireliği I. İstanbul, Nobel Tıp Kitapevi, 2012;1-38

Barış N., Karabacak Ü. Yatarak tedavi gören hastaların yakınlarının hemşirenin rolünü algılamaları. MÜSBED, 2013;3(3):131-137

Bayram H., Bilik Ö. Majör ortopedik cerrahi uygulanan hastalara klinikte bakım verenlerin bakım yükünün ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2014;32-45

Bellou P,¹ Gerogianni K G. The contribution of family in the care of patient in the hospital. Health Science Journal, 2007;1(3):1-6

Chhari N., Mehta S. Stress among patients during hospitalization: a study from central India. National Journal of Community Medicine, Apr 2016;7(4):274-277

Çoban İpek G, Kaşıkçı M. Hastaların hemşirelik bakımını algılayışları. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 2008;16:165-171.

Dyer D. Meeting the needs of visitors a practical approach. Intensive Care Nursing, 1991;7 (3): 136-147

Eti Aslan F. Cerrahi hemşireliğin tarihçesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2009;12: 1

Fridriksdottir N., Sevarsdottir P, Halfdánardottir S, Jonsdottir A, ve ark. Family members of cancer patients: needs, quality of life and symptoms of anxiety and depression. Acta Oncologica, 2011, 50 (2): 252-258.

Fox SM, El-Masri MM, Williamson KM. Family perceptions of nurses' roles toward family members of critically ill patients: a descriptive study. Heart & Lung, 2005;34(5):335-344.

Gurklis JA, Menke ED. Chronic haemodialysis patients' perceptions of stress, coping, and social support. American Nephrology Nurses' Association Journal 1995; 22 (4): 381-388

Jordan A., Rojnica M., Sieglar M., Angelos P. ve ark. Surgeon-family perioperative communication:surgeons' self-reported approaches to the 'surgeon-family relationship'. Journal of the American College of Surgeons, Nov2014;219(5):958-967

Karagöz S. Cerrahi hemşireliği ve etik. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2000;4 (1)

Kaya H, Bolat S, Turan Y, Şendir M, Acarove ark. Nöroşirürji yoğun bakım ünitesinde hastası olan aile üyelerinin hemşirelerden beklentileri ve memnuniyet durumu. İstanbul Üniversitesi F. N. H.Y.O. Dergisi, 2006;15(57):87-97.

Kaynar Öztürk G. Vural F. Kolorektal kanserli hastalara bakım verenlerin bakım yükünün incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2016;49-55

Malliarou M., Gerogianni G., Babatsikou F., Kotrotsiou E, ve ark. Family perceptions of intensive care unit nurses' roles: a Greek perspective. Health Psychology Research 2014;2:994

Oka M, Chaboyer W. Dietary behaviours and sources of support in haemodialysis patients. Clinical Nursing Research 1999; 8 (4): 302-317

Ören B. Yoğun bakımda hastası olan aile üyelerinin hemşirelerinden beklentileri ve etkileyen faktörler. HSP, 2018;5(2):217-226

Öztürk D. Hemşirelerin sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve iş yaşam kalitesinin iş doyum düzeyine etkileri üzerine bir araştırma. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2010.

Özyıldız A. Yoğun bakım ünitesinde yatan hastaların yakınlarının gereksinimleri. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006; 55-72

Papastavrou E, Efstathiou G, Charalambous A. Nurses' and patients' perceptions of caring behaviours: systematic review of comparative studies. Journal of Advanced Nursing, 2011; 67(6): 1191-1205.

Seven M., Akyüz A., Sever N., Dinçer Ş. Kanser tanısı alan hastaların yaşadığı fiziksel ve psikolojik semptomların belirlenmesi. TAF Prev Med Bull, 2013; 12(3):219-224

Smitka JJ. Using nursing research to assess families managing complex home care. Kansas Nurse, 1998;73 (4): 1-2

Uzun Ö, Özer N, Akyıl R. Bazı cerrahi kliniklerde cerrahi yoğun bakım ünitelerinde yatan hastaların ailelerinin gereksinimleri. Atatürk Üniversitesi Tıp Dergisi, 2002;34: 39-42.

Uzun Ö. Ameliyat öncesi hasta eğitimi. Atatürk Ün iv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 2000;2(3):36-45

Velioğlu P. Hemşirelikte Kavram ve Kuramlar. İstanbul, Alaş Ofset, 1999: 53–77.

Voltan Acar N. Yeniden Terapötik İletişim ve Kişilerarası İlişkiler. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2008: 9-10.

Yeta D., Marjorie P., Alicia M. Hurd, Ronald J., ve ark. Family member needs during the perioperative period. ASPAN, January.2014;13

Yıldız T. Cerrahi hasta eğitiminde kullanılan güncel yöntemler: hastalık merkezli değil, hasta merkezli eğitim. MÜSBED, 2015;5(2):129-133

<http://www.turkhemsirelerdernegi.org.tr/tr/yasa-ve-yonetmelikler/yonetmelikler/8-mart-2010-hemsirelik-yonetmeligi.aspx>.10.05.2019

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4847&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=hasta%20haklar%C4%B1> 24.06.2016

http://www.tuik.gov.tr/VeriTabanlari.do?vt_id=21&ust_id=109 24.06.2019

8.EKLER

8.1. Ek_1:Hasta Yakini Tanitici Özellikler Formu

1-Yaş: ( ) 2-Cinsiyet: ( ) Kadın ( ) Erkek 3-Meslek: ( ) Tam Zamanlı ( ) Yarı Zamanlı ( ) İşsiz 4-Eğitim: ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Yüksek Lisans 5-Medeni Durum: ( ) Evli ( ) Bekar 6-Yaşanılan Yer: ( ) Köy ( ) İlçe ( ) Şehir ( ) Büyükşehir 7-Yaşanılan Şehir: ( )	8-Hastanın Tedavi Gördüğü Birim: ( ) Ortopedi ve Travmatoloji ( ) Nöroşirurji ( ) Üroloji ( ) Göğüs-Kalp Damar Cerrahisi ( ) Genel Cerrahi ( ) Kulak Burun Boğaz 9-Hastanın Tanısı: ( ) 10-Ameliyat geçirdi mi? ( ) Evet ( ) Hayır 11-Ameliyat Tipi: ( ) Acil ( ) Planlı 12-Hastaya Yakınlık Derecesi: ( ) Anne ( ) Baba ( ) Kardeş ( ) Çocuk ( ) Eş ( ) Akraba ( ) Arkadaş 13- Hastanın Serviste Yattığı gün Sayısı:( ) 14-Daha Önce Hasta Yakını Olarak Bulunma Durumu: ( ) Evet ( ) Hayır

8.2. Ek_2

AİLELERİN HEMŞİRENİN ROLÜNÜ ALGILAMA ÖLÇEĞİ (AHRA)

	Hiçbir zaman (1)	Nadiren (2)	Bazen (3)	Çoğu Zaman (4)	Her Zaman (5)
1- Hastanın yatağını değiştirmek, pansuman veya tüplerini değiştirmek gibi tedavi ve bakım işlemlerinden önce ziyaretçileri odadan çıkarmalıdır.					
2-Hastalığın gidişi hakkında hasta yakınına bilgi vermelidirler (daha iyiye doğru değişim, hastanın durumu vb).					
3-Hasta yakınına kullanılan cihazlar hakkında bilgi vermeli ve hastanın nasıl görüldüğünü açıklamalıdır.					
4-Hastasını ilk kez ziyaret edecek olan hasta yakınına nasıl bir manzara/ortam ile karşılaşacağını önceden açıklamalıdır.					
5- Hasta yakınının durumu ile de ilgilenmeli ve nerede uyduğunu, nasıl beslendiğini, evdeki düzenin nasıl etkilendiğini sormalıdır.					
6-Bu hastalığın aileyi nasıl etkilediğini sormalı ve hastanın durumunu bilmeyen yakınlarına (çocuk, anne, baba, kardeş) nasıl açıklanması gerektiği konusunda öneriler getirmelidirler.					
7- Hasta yakını hastasını ziyaret ettiği sırada hemşireler hasta yakınına kendi isimlerini söylemelidirler.					
8- Hasta yakınına istediği zaman soru sorabileceği güvenini vermelidirler.					
9- Hasta yakınının hastası ile istediği kadar zaman gecirmesine izin vermelidirler.					
10- Hasta yakınının hastasının bakımına yardımcı olmasına izin vermelidirler					
11- Hasta yakınının istediği zaman telefonla hastaneyi arayabileceği güvenini vermelidirler.					
12- Hasta yakınının hastasının yakınında olmasına ve onunla iletişim kurmasına yardım etmelidirler.					

8.3. Ek_3:

Gönüllü Bilgilendirilmiş Onam

Sayın Katılımcı;

Merhaba benim adım Sultan Günay, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Fatma Vural ile birlikte cerrahi servislerde hasta yakınlarının hemşirelik rolü algısının değerlendirilmesi amacıyla bu çalışmayı yapmaktayız. Araştırma sonuçları ailelerin hemşirelerin rol algısını belirlemede yardımcı olacaktır.

Araştırma kapsamında sizlerle yüz yüze görüşme yaparak birkaç soru soracağım. Araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük ilkesine bağlıdır. Veriler Dokuz Eylül Üniversite Hastanesi Ortopedi ve Travmatoloji Servisi, Üroloji Servisi, Nöroşirurji Servisi, Genel Cerrahi Servisi, Göğüs-Kalp Damar Cerrahisi, Kulak Burun Boğaz Servislerinde toplanacaktır. Görüşme boyunca vereceğiniz tüm cevaplar gizli kalacaktır ve araştırma sonuçlarını yazılırken gönüllü bireylerin isimleri kesinlikle rapora yazılmayacaktır. İstedığınız takdirde araştırmadan vazgeçebilirsiniz. Görüşme süresi 10-15 dk olarak planlanmıştır. Görüşme boyunca iki adet form doldurulacaktır. Araştırma yapılmasında öngörülen herhangi bir risk yoktur. Bu araştırma için herhangi bir ödeme yapmayacaksınız, araştırmaya katıldığınız için de size bir ödeme yapılmayacaktır. Araştırma hakkında herhangi bir soru/görüş/öneriniz olduğu takdirde aşağıdaki iletişim bilgilerimden bana ulaşabilirsiniz.

Yukarıda araştırmaya gönüllü katılacak olan kişiye araştırmadan önce verilmesi gereken bilgileri okudum. Bunlar hakkında yazılı ve sözlü açıklamalar yapıldı. Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunluluğum olmadan bırakabileceğim konusunda bilgilendirildim. Bu koşullarda bu araştırmaya kendi rızamla, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllünün Adı-Soyadı:.....

İmzası:.....

Tarih (gün/ay/yıl):...../...../.....

Tanıklık Edenin Adı-Soyadı:.....

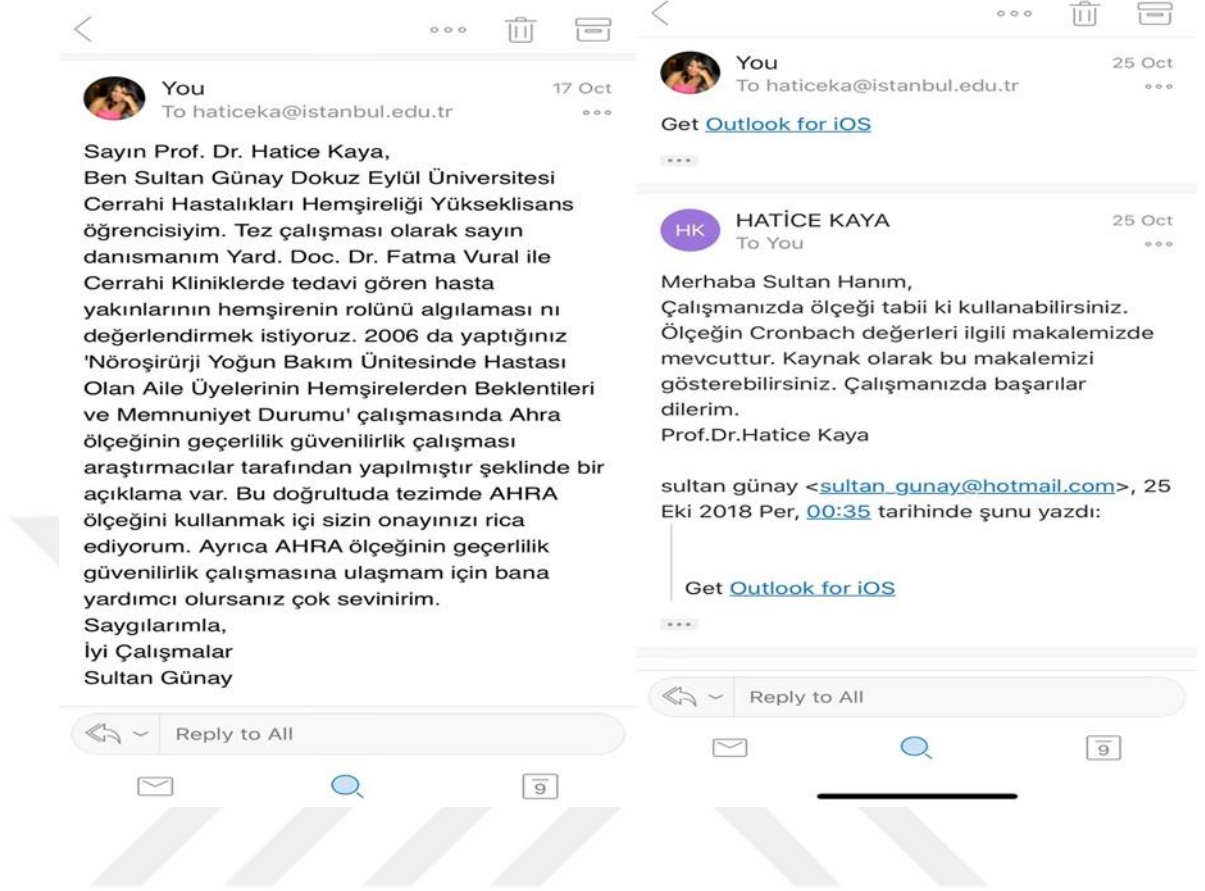
İmzası:.....

Tarih (gün/ay/yıl):...../...../.....

Açıklamaları Yapan Araştırmacının Adı-Soyadı: Sultan Günay

Telefonu: 05345918685

8.4. Ek_4: Ölçek Kullanım İzni

8.5. Ek_5: Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi Kalp-Damar Cerrahisi Anabilim Dalı İzni

SDP : 622.02 - 02 - GÖRÜŞ VE TEKLİFLER
Evrak No : 32151665-622.02-24226
Evrak Tarihi : 14-02-2019

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı

Sayı : 11648491-00.99 245
Konu : Sultan Güney

31/12/2018

UYGULAMA VE ARAŞTIRMA HASTANESİ BAŞHEKİMLİĞİNE

Hemşirelik Fakültesi Yüksek Lisans öğrencisi Sultan GÜNEY' in çalışma yapması
Anabilim Dalımızca uygun görülmüştür.
Gereği Bilgilerinize sunulur.

Prof.Dr. Erdem Erinc SİLİŞİRELİ
Kalp ve Damar Cerrahisi Anabilim Dalı
Başkan

Dokuz Eylül Üniversitesi
Adres: Mithatpaşa Cd. İnciraltı yerleşkesi No:1606, 35340
Halıçova/İzmir
Tel: 0(232) 412 1212 Elektronik Adı: www.deu.edu.tr
Kep Adresi: dokuzeyuluniversitesi@deu.kep.tr

Bilgi için İrtibat:
Leyle HACIOĞLU
Dahili:
E-Posta: leyte.hacioglu@deu.edu.tr

İzmir

8.6. Ek_6: Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı İzni

SEP : 622.02 - 02 - GÖRÜŞ VE TEKLİFLER
Evrak No : 32151665-622.02-23373
Evrak Tarihi : 13-02-2019

 T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı

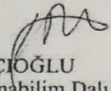
Sayı : 66515237-845.03.01 - 160
Konu : Sultan GÜNAY

12/02/2019

UYGULAMA VE ARAŞTIRMA HASTANESİ BAŞHEKİMLİĞİNE

İlgi: 20.12.2018 ve 87877 sayılı yazınız.

Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı'nın 11.12.2018 ve 84860 sayılı Yüksek Lisans öğrencisi Sultan Günay'ın "Cerrahi Servislerde Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algısının Değerlendirilmesi" isimli çalışması tarafınca uygun bulunmuştur. Gereğini bilgilerinize arz ederim.

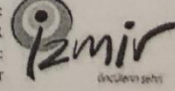

Prof.Dr. Hasan HAVİTÇİOĞLU
Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalı
Başkanı

Dokuz Eylül Üniversitesi
Adres: Mithatpaşa Cd. Inciraltı yerleşkesi No:1606, 35340
Bulçova İzmir
Tel: 0232 412 22 22 Elektronik Ağı: www.deu.edu.tr
Kep Adresi: dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için İrtibat:
Saniye EKEŞ
Dahili:
E-Posta: saniye.ekes@deu.edu.tr

8.7. Ek_7: Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi Nöroşirurji Anabilim Dalı İzni

	T.C. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı	
		E-İmzalıdır
Sayı : 74363705-10.99-E.511		03/01/2019
Konu : Sultan Güney'in Tez Çalışma İzni		
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA HASTANESİ BAŞHEKİMLİĞİNE		
İlgi : 20.12.2018 tarih ve 72292585-10.99-87877 sayılı yazınız.		
Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dekanlığı Yüksek Lisans öğrencisi Sultan GÜNEY'in çalışması uygun görülmüştür. Bilgilerinize arz ederim.		
Prof.Dr.Reşat Serhat ERBAYRAKTAR Beyin ve Sinir Cerrahisi Anabilim Dalı Başkanı		
	Dokuz Eylül Üniversitesi Adres: Mithatpaşa Cd. İçiraltı yerleşkesi No:1606, 35340 Balçova/İzmir Tel: 0(232) 412 22 22 Elektronik Ağ: www.deu.edu.tr Kep Adresi: dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof.Dr. Resat Serhat ERBAYRAKTAR tarafından 03.01.2019 tarihinde e-imzalanmıştır.	Bilgi İçin İrtibat: Şule UYANIKER Dahili: E-Posta: sule.uyer@deu.edu.tr

8.8. Ek_8: Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi Kulak Burun Boğaz Anabilim Dalı İzni

	T.C. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ Kulak, Burun ve Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı	
		E-İmzalıdır
Sayı : 16656158-806.01.03-E.12607		14/02/2019
Konu : Sultan Günay'ın Tez Çalışma İzni		
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA HASTANESİ BAŞHEKİMLİĞİNE		
İlgi : 20.12.2018 tarih ve 72292585-10.99-87877 sayılı yazınız.		
İlgi yazı gereği Yüksek Lisans Öğrencisi Sultan Günay'ın "Cerrahi Servislerde Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algısının Değerlendirilmesi" isimli çalışmayı kliniğimizde yürütme isteği uygundur. Bilgilerinize ve gereğine arz ederiz.		
Prof.Dr. Mustafa Cenk ECEVİT Kulak, Burun ve Boğaz Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanı		
	Dokuz Eylül Üniversitesi Adres: Mithatpaşa Cd. İnciraltı yerleşkesi No:1606, 35340 Balçova/İzmir Tel: 0(232) 412 26 36 Elektronik Ağ: www.deu.edu.tr E-posta: dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr	Bilgi için İrtibat: Safiye TORUN Dahili: E-Posta: safiye.torun@deu.edu.tr

8.9. Ek_9: Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi Üroloji Anabilim Dalı İzni

	T.C. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ Üroloji Anabilim Dalı	
		E-İmzalıdır
Sayı : 34222785-00.99-E.8684		31/01/2019
Konu : Sultan Güney'in Tez Çalışma İzni		
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA HASTANESİ BAŞHEKİMLİĞİNE		
İlgi : 20.12.2018 tarih ve 72292585-10.99-87877 sayılı yazınız.		
DEÜ Hemşirelik Fakültesi Yüksek Lisans öğrencisi Sultan Güney'in "Cerrahi Servislerde Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algısının Değerlendirilmesi" isimli tez çalışması incelenmiş olup, Anabilim Dalımızca uygun görülmüştür.		
Gereğini bilgilerinize arz ederim.		
Prof.Dr. İlhan ÇELEBİ Üroloji Anabilim Dalı Başkanı		
	Dokuz Eylül Üniversitesi Adres: Mithatpaşa Cd. Inciraltı yerleşkesi No:1606, 35340 Balçova/İzmir Tel: 0(232) 412 1212 Elektronik Ağ: www.deu.edu.tr Kep Adresi: dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr Bu belge 3070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof. Dr. İlhan ÇELEBİ tarafından 31/01/2019 tarihinde	Bilgi için İrtibat: Neriman VATANSEVER Dahili: E-Posta: neriman.vatansever@deu.edu.tr

8.10. Ek_10: Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı İzni

	T.C. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ Genel Cerrahi Anabilim Dalı	
		E-İmzalıdır
Sayı : 56797079-10.99-E.87992		21/12/2018
Konu : Sultan Güney'in Tez Çalışma İzni		
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA HASTANESİ BAŞHEKİMLİĞİNE		
İlgi : 20.12.2018 tarih ve 72292585-10.99-87877 sayılı yazınız.		
Fakültemiz Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Dr.Öğr.Üyesi Fatma VURAL'ın sorumlu araştırmacısı olduğu, Yüksek Lisans öğrencisi Sultan GÜNAY ile birlikte yürütülecek olan "Cerrahi Servislerde Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algısının Değerlendirilmesi" isimli çalışmanın kliniğimizde yapılması uygun görülmüştür.Gereğini bilgilerinize arz ederim.		
Prof.Dr. Tarkan ÜNEK Genel Cerrahi Anabilim Dalı Başkanı		
	Dokuz Eylül Üniversitesi Adres: Mithatpaşa Cd. İnciraltı yerleşkesi No:1606, 35340 Balçova/İzmir Tel: 0(232) 412 22 22 Elektronik Ağ: www.deu.edu.tr Kep Adresi: dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof. Dr. Tarkan ÜNEK tarafından 21.12.2018 tarihinde e-imzalanmıştır. Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre 18.03.2019 tarihinde e-imzalanmıştır.	Bilgi için İrtibat: Pınar ARISOY Dahili: E-Posta: pinar.arisoy@deu.edu.tr

8.11.Ek _11: Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesi Başhekimlik Onayı

 T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
UYGULAMA VE ARAŞTIRMA HASTANESİ BAŞHEKİMLİĞİ DOKUZ EYLÜL
ÜNİVERSİTESİ
HASTANESİ

E-İmzalıdır

Sayı : 72292585-10.99-E.13239
Konu : Sultan Güney'in Tez Çalışma İzni

18/02/2019

HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 11.12.2018 tarih ve 59537164-00.99-84860 sayılı yazınız.

Fakülteniz Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Dr. Öğrt. Üyesi Fatma VURAL'ın sorumlu araştırmacı olduğu, Yüksek Lisans öğrencisi Sultan GÜNEY'in "Cerrahi Sevislerde Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algısının Değerlendirilmesi" isimli çalışmanın yapılması Başhekimliğimizce uygun bulunmuştur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof.Dr. Nurettin ÜNAL
Başhekim V.

Ek : Anabilim Dalları Uygun Dur Yazıları (6 Sayfa)

 Adres: İnciraltı Mahallesi, Mithatpaşa Cd. İnciraltı yerleşkesi
No:1606, 35340 Narlıdere/Balçova/İzmir
Tel: 0(232) 412 1212
Elektronik Ağ: <http://www.hastane.deu.edu.tr/>

Bilgi için İrtibat:
Pakize ÖZGENÇ
Dahili:
E-Posta: pakize.ozgenc@deu.edu.tr

 18.02.2019 tarihinde e-imzalanmıştır.

8.12.Ek_12:Dokuz Eylül Üniversitesi, Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul Onayı

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ				
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL KARARI				
Sayın Dr. Öğretim Üyesi Fatma Vural				
Araştırmanıza ilişkin Kurulumuz kararı aşağıda sunulmuştur.				
Bilgilerinizi ve gereğini rica ederiz.				
ETİK KOMİSYONUN ADI	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU			
AÇIK ADRES	Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı 2. Kat İnciraltı-İZMİR			
TELEFON	0 232 412 22 54-0 232 412 22 58			
FAKS	0 232 412 22 43			
E-POSTA	etikkurul@deu.edu.tr			
BAŞVURU BİLGİLERİ	DOSYA NO:	4609-GOA		
	ARAŞTIRMA	UZMANLIK TEZİ ☐ MÜNFERİT ARAŞTIRMA ☐ ÖÇM ☐ YÜKSEKLİSANS ☒ DOKTORA ☐		
	ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	Cerrahi Servislerde Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algısının Değerlendirilmesi		
	ARAŞTIRMA PROTOKOL KODU			
	SORUMLU ARAŞTIRMACI ÜNVANI/ADI/SOYADI ve UZMANLIK ALANI	Dr. Öğretim Üyesi Fatma Vural Hemşirelik Fakültesi		
	ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ ☒ ÇOK MERKEZLİ ☐		
	DEĞERLENDİRİLEN BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası
	ARAŞTIRMA PROTOKOLÜ	Mevcut		Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ LİTERATÜR	Mevcut		Türkçe ☐ İngilizce ☒ Diğer ☐
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	Mevcut		Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐
	OLGU RAPOR FORMU	Mevcut		Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐

Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Karar Formu

KARAR BİLGİLERİ	Karar No:2019/06-07	Tarih:13.03.2019
	Dr. Öğretim Üyesi Fatma Vural 'ın sorumlusu olduğu "Cerrahi Servislerde Hasta Yakınlarının Hemşirelik Rolü Algısının Değerlendirilmesi" isimli klinik araştırmaya ait başvuru dosyası ve ilgili belgeler araştırmanın gerekçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş, etik açıdan çalışmanın gerçekleştirilmesinin uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.	
ÇALIŞMA ESASI	ETİK KURUL BİLGİLERİ	
	Dokuz Eylül Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu İşleyiş Yönergesi İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu	
ETİK KURUL ÜYELERİ		

Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet	Araştırma ile ilişkili mi?		İmza
Prof.Dr.Can SEVİNÇ (Başkan)	Göğüs Hastalıkları	DEU Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları A.D	Erkek	E ☐	H ☒	
Prof.Dr.Sadık Kıvanç METİN (Başkan Yardımcısı)	Kalp ve Damar Cerrahisi	DEU Tıp Fakültesi Kalp Damar Cerrahisi Anabilim Dalı	Erkek	E ☐	H ☒	
Prof.Dr.Arzu GENÇ	Nörolojik Fizyoterapi - Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon	DEU Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksek Okulu	Kadın	E ☐	H ☒	
Prof.Dr. Sermin ÖZKAL	Tıbbi Patoloji	DEU Tıp Fakültesi Tıbbi Patoloji A.D	Kadın	E ☐	H ☒	
Prof.Dr.Pınar TUNCEL	Tıbbi Biyokimya	DEU Tıp Fakültesi Tıbbi Biyokimya Anabilim Dalı	Kadın	E ☐	H ☒	
Prof.Dr.Serkan YENER	Endokrinoloji	DEU Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı	Erkek	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Nil Hocaoglu AKSAY	Tıbbi Farmakoloji	DEU Tıp Fakültesi Tıbbi Farmakoloji Anabilim Dalı	Kadın	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Murat BEKTAŞ	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	DEU Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği	Erkek	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Tufan ÇANKAYA	Tıbbi Genetik	Tıbbi Genetik Anabilim Dalı	Erkek	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Ayfer DAYI	Davranış Fizyolojisi	DEU Tıp Fakültesi Fizyoloji Anabilim Dalı	Kadın	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Korcan DEMİR	Pediyatrik Endokrinoloji	DEU Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı	Erkek	E ☐	H ☒	
Doç.Dr.Mahmut Cem ERGON	Tıbbi Mikrobiyoloji	DEU Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı	Erkek	E ☐	H ☒	
Öğr.Gör.Dr.Kıvanç YÜKSEL	Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim	Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyoistatistik ve Bilişim A.D	Erkek	E ☐	H ☒	
Av.Esra FIRTINA	Avukat	DEU Rektörlüğü Hukuk Müşavirliği	Kadın	E ☐	H ☒	
Mehmet Erhan ÖZKUL	Sağlık mensubu olmayan üye	D.E.U Tıp Fakültesi İdari Mali İşler	Erkek	E ☐	H ☒	

8.13.Ek_13: Özgeçmiş

SULTAN GÜNAY

Kişisel Bilgiler

İletişim Bilgileri

Kimlik Numarası	57697313012
Doğum Tarihi	23/08/1989
İletişim Adresi	Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi
Telefon	(534) 591 86 85
E-posta	sultan_gunay@hotmail.com
Web Adresi	

Eğitim Bilgileri

01 Eylül 2012 - Şu Anda (6 yıl 9 ay)
Yüksek Lisans, Tezli Program, DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TÜRKİYE
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ, CERRAHİ HASTALIKLAR HEMŞİRELİĞİ (YL) (TEZLİ)

01 Eylül 2007 - 01 Haziran 2011 (3 yıl 10 ay)
Lisans, Anadal/Normal Öğretim, DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ, TÜRKİYE
HEMŞİRELİK FAKÜLTESİ, HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ
Diploma Numarası: 749

Deneyim / İşyeri Bilgileri

01 Aralık 2011 - Şu Anda (7 yıl 6 ay) (Tam Zamanlı)
HEMŞİRE, EGE ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ
İdari Görev: DIĞER

Yabancı Dil Bilgileri

İNGİLİZCE (Okuma: İyi, Yazma: İyi, Konuşma: İyi)